

**Informacja dotycząca
adekwatności kapitałowej
Grupy Kapitałowej
Banku Ochrony Środowiska S.A.
na 31 grudnia 2012 roku**

Warszawa, 17 lipca 2013

SPIS TREŚCI:

WSTĘP.....	3
SŁOWNIK.....	4
INFORMACJE OGÓLNE.....	6
CELE I ZASADY POLITYKI ZARZĄDZANIA RYZYKIEM.....	10
RYZYKO FINANSOWE	10
RYZYKO KREDYTOWE	25
RYZYKO OPERACYJNE	36
INFORMACJE DOTYCZĄCE STOSOWANIA NORM OSTROŻNOŚCIOWYCH	40
INFORMACJE DOTYCZĄCE FUNDUSZY WŁASNYCH	44
INFORMACJE DOTYCZĄCE PRZESTRZEGANIA WYMOGÓW KAPITAŁOWYCH.....	47
INFORMACJE W ZAKRESIE RYZYKA KREDYTOWEGO	54
INFORMACJE W ZAKRESIE RYZYKA KREDYTOWEGO KONTRAHENTA	60
INFORMACJE W ZAKRESIE STOSOWANIA METODY STANDARDOWEJ.....	63
INFORMACJE W ZAKRESIE EKSPOZYCJI KAPITAŁOWYCH NIEUWZGLĘDNIONYCH W PORTFELU HANDLOWYM.....	65
INFORMACJE W ZAKRESIE RYZYKA STOPY PROCENTOWEJ W KSIĘDZE BANKOWEJ	68
INFORMACJE W ZAKRESIE WYMOGÓW KAPITAŁOWYCH NA EKSPOZYCJE SEKURYTYZACYJNE	68
INFORMACJE W ZAKRESIE POLITYKI ZMIENNYCH SKŁADNIKÓW WYNAGRODZEŃ OSÓB ZAJMUJĄCYCH STANOWISKA KIEROWNICZE W ROZUMIENIU § 28 UST. 1 UCHWAŁY NR 258/2011 KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO.....	69
INFORMACJE W ZAKRESIE TECHNIK OGRANICZANIA RYZYKA KREDYTOWEGO.....	75

WSTĘP

Informacja dotycząca adekwatności kapitałowej Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. na 31 grudnia 2012 roku, zwana dalej „Informacją”, została opracowana w celu spełnienia wymogów wynikających z Uchwały Komisji Nadzoru Finansowego nr 385/2008 z dnia 17 grudnia 2008 roku w sprawie szczegółowych zasad i sposobu ogłaszania przez banki informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu, wraz z późniejszymi zmianami.

Informacja przeznaczona jest dla uczestników rynku, a także innych podmiotów bądź osób zainteresowanych zakresem ogłaszanych informacji.

Informacja ogłaszana jest z częstotliwością roczną, na podstawie danych skonsolidowanych, nie później niż w terminie 30 dni od dnia zatwierdzenia rocznego sprawozdania finansowego przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Banku.

Bank może zwiększyć częstotliwość ogłaszania całości lub części Informacji, jeśli będzie to uzasadnione specyfiką działalności Banku, w szczególności, częstotliwością i istotnością zmian w profilu ryzyka Banku lub innych danych narażonych na częste zmiany.

Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy, na którym zatwierdzono Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A., odbyło się w dniu 20 czerwca 2013 roku.

Zamieszczone w Informacji dane ilościowe pochodzą z „Rocznego Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2012 roku”, a w zakresie adekwatności kapitałowej - ze sprawozdania COREP dla Grupy Kapitałowej BOŚ S.A., według stanu na dzień 31 grudnia 2012 roku.

Informacja odwołuje się do uchwał Komisji Nadzoru Finansowego, które obowiązywały na dzień 31 grudnia 2012 roku.

Informacja oraz zasady polityki informacyjnej stosowane przez Bank, a odnoszące się, między innymi, do zakresu, częstotliwości oraz formy i miejsca ogłaszania informacji podlegających ogłaszaniu dostępne są w wersji elektronicznej na stronie internetowej Banku Ochrony Środowiska S.A., a tym samym są ogólnie dostępne dla wszystkich uczestników rynku.

Informacja była przedmiotem przeglądu przeprowadzonego przez audyt wewnętrzny Banku.

SŁOWNIK

Przez używane w dalszej części niniejszego dokumentu pojęcia należy rozumieć:

- 1) **Bank** – Bank Ochrony Środowiska S.A.,
- 2) **DM BOŚ S.A.** – Dom Maklerski Banku Ochrony Środowiska S.A.,
- 3) **Grupa Kapitałowa Banku Ochrony Środowiska S.A., Grupa Kapitałowa BOŚ S.A.** – Grupę Kapitałową obejmującą Bank Ochrony Środowiska S.A. oraz jednostki zależne: Dom Maklerski Banku Ochrony Środowiska S.A., BOŚ Eko Profit S.A., BOS Finance AB, Invest Management Bank Ochrony Środowiska S.A. S.K.A.,
- 4) **rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 listopada 2009 r.** – rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 listopada 2009 r. w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania całkowitego wymogu kapitałowego, w tym wymogów kapitałowych, dla domów maklerskich oraz określenia maksymalnej wysokości kredytów, pożyczek i wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych w stosunku do kapitałów,
- 5) **uchwała KNF nr 325/2011** – Uchwałę nr 325/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie innych pomniejszych funduszy podstawowych, ich wysokości, zakresu i warunków pomniejszania o nie funduszy podstawowych banku, innych pozycji bilansu banku zaliczanych do funduszy uzupełniających, ich wysokości, zakresu i warunków ich zaliczania do funduszy uzupełniających banku, pomniejszych funduszy uzupełniających, ich wysokości, zakresu i warunków pomniejszania o nie funduszy uzupełniających banku oraz zakresu i sposobu uwzględniania działania banków w holdingach w obliczaniu funduszy własnych,
- 6) **uchwała KNF nr 258/2011** – Uchwałę nr 258/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 4 października 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku,
- 7) **uchwała KNF nr 259/2011** – Uchwałę nr 259/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 4 października 2011r. zmieniająca uchwałę w sprawie szczegółowych zasad i sposobu ogłaszania przez banki informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu
- 8) **uchwała KNF nr 434/2010** – Uchwałę nr 434/2010 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 20 grudnia 2010 r. w sprawie innych pozycji bilansu banku zaliczanych do funduszy podstawowych banku, ich wysokości, zakresu i warunków ich zaliczania do funduszy podstawowych banku,
- 9) **uchwała KNF nr 76/2010** – Uchwałę nr 76/2010 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania

wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka wraz z późniejszymi zmianami,

- 10) **uchwała KNF nr 387/2008** – Uchwałę nr 387/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie określenia ocen wiarygodności kredytowej nadawanych przez zewnętrzne instytucje oceny wiarygodności kredytowej, z których bank może korzystać w celu ustalenia wymogów kapitałowych i zakresu korzystania z tych ocen oraz ich powiązania ze stopniami jakości kredytowej wraz z późniejszymi zmianami,
- 11) **uchwała KNF Nr 385/2008** – Uchwałę nr 385/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i sposobu ogłaszania przez banki informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu wraz z późniejszymi zmianami.

INFORMACJE OGÓLNE

1. Struktura organizacyjna i zasady zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A.

Zarządzanie ryzykiem w Grupie Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. skoncentrowane było bezpośrednio w Banku, którego aktywa według stanu na koniec 2012 roku, stanowiły ponad 99% aktywów Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. Jednocześnie Bank sprawował nadzór nad ryzykiem związanym z działalnością jego podmiotów zależnych.

Celem zarządzania ryzykiem jest monitorowanie i kontrolowanie rozmiaru i koncentracji ryzyk wynikających z działalności Banku, jak i zapewnienie zdolności dostosowania działalności Banku do zmieniających się warunków rynkowych, kompetencji i zaangażowania kadry kierowniczej oraz pracowniczej, jakości systemów informacji zarządczej oraz możliwości finansowych, w tym kapitałowych, Banku.

Zarządzanie ryzykiem w Banku realizowane było na podstawie zatwierdzonych przez Radę Nadzorczą Banku i wprowadzonych przez Zarząd Banku strategii działania Banku oraz Planu finansowego na rok 2012, ze szczególną uwagą nakierowaną na działania zapewniające spełnienie zewnętrznych wymogów regulacyjnych dotyczących ostrożnego zarządzania ryzykiem.

Integralną częścią strategii działania Banku są „Zasady (Strategia) ostrożnego i stabilnego zarządzania BOŚ S.A.”, której celem jest zapewnienie zdolności dostosowania działalności Banku do zmieniających się warunków: rynkowych, kompetencji i zaangażowania kadry kierowniczej oraz pracowniczej, jakości systemów informacji zarządczej oraz możliwości finansowych (w tym – kapitałowych). Strategia określa tolerancję w zakresie adekwatności kapitałowej oraz apetyt na istotne rodzaje ryzyka, podejmowane przez Bank w ramach granic wyznaczonych przez praktykę ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem. Strategia uwzględnia doświadczenia sektora bankowego w połączeniu z rynkowymi i wewnętrznymi uwarunkowaniami funkcjonowania Banku.

Przepisy wewnętrzne Banku, stanowiące podstawę legislacyjną procesu zarządzania ryzykiem oraz narzędzia informatyczne wspierające ten proces podlegały w 2012 roku stałemu rozwojowi i dostosowywaniu ich do profilu ryzyka Banku i apetytu na ryzyko oraz zmian otoczenia gospodarczego, w którym Bank działał.

Bank sprawował nadzór nad ryzykiem związanym z działalnością podmiotów zależnych poprzez działania podejmowane w wyniku uczestnictwa w organach tych podmiotów.

Za prawidłowe funkcjonowanie systemu zarządzania ryzykiem w Banku odpowiadały:

Rada Nadzorcza Banku – w zakresie uchwalania ogólnych zasad dotyczących działalności Banku na rynkach finansowych oraz profilu ryzyka w działalności Banku. W szczególności odnosi się to do określenia tolerancji w zakresie adekwatności kapitałowej oraz apetytu na istotne rodzaje ryzyka, poprzez, między innymi, zatwierdzanie strategii działania Banku, rocznych planów finansowych oraz polityk zarządzania kapitałem i poszczególnymi rodzajami ryzyk.

Rada Nadzorcza powołuje ze swoich członków Komitet Audytu Wewnętrznego. Do zadań Komitetu Audytu Wewnętrznego należy w szczególności monitorowanie skuteczności systemu zarządzania ryzykiem.

Zarząd Banku – w zakresie odpowiedzialności za prawidłowy i skuteczny proces zarządzania ryzykiem, w szczególności poprzez przyjęcie i wdrożenie niezbędnych struktur, procedur i narzędzi, w tym wewnętrznych limitów ograniczających poziom ryzyka występującego w poszczególnych obszarach działania Banku.

Zarząd Banku podejmuje decyzje kredytowe w sprawach przekraczających kompetencje Komitetu Kredytowego Centrali. Jest adresatem cyklicznych raportów dotyczących zarządzania ryzykiem i jednocześnie organem zatwierdzającym informacje i raporty z obszaru zarządzania ryzykiem przedkładane Radzie Nadzorczej – w szczególności kwartalną syntetyczną informację o poziomie i profilu ryzyka Banku oraz zmianach w sposobie zarządzania nim.

Zarząd Banku zapewnia także, z uwzględnieniem specyfiki działalności prowadzonej przez podmioty należące do Grupy Kapitałowej BOŚ S.A., zgodność w zakresie metod identyfikacji, pomiaru i ograniczania ryzyka stosowanych w tych podmiotach z metodami obowiązującymi w Banku.

Komitet Kredytowy Centrali – w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym w odniesieniu do pojedynczej transakcji, poprzez podejmowanie decyzji i wydawanie opinii w sprawie zawierania transakcji kredytowych, wydawanie opinii w innych, niż transakcje kredytowe, w sprawach generujących ryzyko kredytowe, opiniowania propozycji limitowania koncentracji zaangażowań wobec klientów.

Komitet opiniuje także wysokość limitów uprawnień do podejmowania decyzji kredytowych dla dyrektorów jednostek i komórek organizacyjnych zaangażowanych operacyjnie w zawieranie transakcji kredytowych.

Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami – w zakresie kształtowania polityki zarządzania aktywami i pasywami Banku umożliwiającej realizację planu finansowego Banku, przy zachowaniu ograniczeń wynikających z ustalonego, dopuszczalnego poziomu ekspozycji na ryzyka finansowe i ryzyko kredytowe. Komitet monitoruje poziom realizacji przez Bank wymogów wynikających z ustalonych przez nadzór bankowy norm ostrożnościowych i bada efektywność działania Banku w obszarze obsługiwanych klientów i oferowanych produktów, w tym w szczególności – buduje właściwą strukturę aktywów i pasywów oraz relację ryzyka i efektywności w kontekście spodziewanych przyszłych i potencjalnych skutków zmian parametrów rynkowych oraz ograniczeń płynności.

Komitet Płynności i Ryzyka Rynkowego – w zakresie wspierania Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Zarządu Banku w bieżącym monitorowaniu ryzyka płynności oraz ryzyka rynkowego mającym na celu zapewnienie kształtowania optymalnej relacji ryzyka do wyników finansowych oraz struktury aktywów i pasywów w kontekście spodziewanych przyszłych zmian parametrów rynkowych oraz ograniczeń płynności i ich potencjalnych skutków. Do podstawowych zadań Komitetu należy: monitorowanie i analizowanie pozycji płynności oraz kosztu płynności a także monitorowanie i analiza ryzyka rynkowego w księgach handlowej i bankowej.

Komitet Ryzyka Operacyjnego – w zakresie kształtowania efektywności operacyjnej Banku, w szczególności poprzez: kształtowanie systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym,

określanie wytycznych w ramach zarządzania ryzykiem operacyjnym, zatwierdzanie i kontrolę wewnętrznych limitów, podejmowanie działań zmierzających do utrzymania ryzyka operacyjnego na akceptowalnym poziomie, zapewnienie zgodności działania Banku z wymaganiami wynikającymi z przepisów zewnętrznych i wewnętrznych oraz przyjętymi w Banku standardami postępowania, podejmowanie działań służących zapewnieniu wysokiej jakości standardów postępowania pracowników Banku, a także nadzorowanie implementację i aktualizację zasad zarządzania ciągłością działania Banku.

Departament Audytu Wewnętrznego – w zakresie przeprowadzania audytu: sposobu identyfikacji, oceny, pomiaru, monitorowania i raportowania w zakresie poszczególnych ryzyk; zgodności z regulacjami zewnętrznymi stosowanych w Banku procedur i metodyk w procesie zarządzania ryzykami; okresowego przeglądu i oceny procesu szacowania kapitału wewnętrznego.

Departament Kontrolingu – w zakresie identyfikacji, pomiaru, monitorowania i raportowania ryzyka biznesowego i strategicznego.

Departament Kredytów Trudnych – w zakresie zarządzania wierzytelnościami opóźnionymi w spłacie i wierzytelnościami trudnymi poprzez: tworzenie i realizację, we współpracy z Departamentem Ryzyka Kredytowego i Adekwatności, polityki Banku w zakresie odzyskiwania należności zagrożonych brakiem spłaty, optymalizowanie, planowanie i monitorowanie realizacji kosztów prowadzonej działalności w zakresie odzyskiwania należności, podejmowanie operacyjnych działań wobec transakcji przejętych do zarządzania oraz współpracę z zewnętrznymi podmiotami realizującymi działania upominawcze i windykacyjne.

Departament Oceny Ryzyka Kredytowego – w zakresie niezależnej od jednostek sprzedażowych Banku weryfikacji ryzyka kredytowego na etapie zawierania transakcji oraz monitorowania tego ryzyka dla transakcji istotnych w związku z kwotą zaangażowania lub skalą generowanego ryzyka. Departament rozwija przepisy wewnętrzne dotyczące procesu kredytowego, w tym: zasad i metod oceny ryzyka kredytowego pojedynczych ekspozycji kredytowych i sposobów jego ograniczania, zasad zabezpieczania ekspozycji kredytowych, zasad podejmowania decyzji kredytowych oraz zasad monitorowania z uwzględnieniem systemu wczesnego ostrzegania przed zagrożeniem brakiem spłaty a także odpowiada za wdrażanie narzędzi informatycznych wspierających proces oceny i monitorowania ryzyka pojedynczych transakcji.

Departament Ryzyka Finansowego – w zakresie identyfikacji, pomiaru, szacowania, bieżącego monitorowania i raportowania poziomu ryzyka rynkowego i płynności. Departament wprowadza i rozwija metody oraz modele badania tego ryzyka, dokonuje pomiaru i monitoruje ryzyko płynności oraz ryzyko rynkowe – za pomocą stosowanych w Banku miar ryzyka finansowego i obowiązującego w Banku systemu limitów.

Departament Ryzyka Kredytowego i Adekwatności – w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym. Departament odpowiada za kalkulację współczynnika wypłacalności Banku, określenie parametrów dostępności kredytowania poprzez określenie punktów odcięcia i akceptowalnych ratingów oraz metod oceny zdolności kredytowej w obszarze analizy ilościowej i jakościowej, tworząc modele scoringowe i modele ratingowe. Departament odpowiada również za zasady i parametry wyceny ekspozycji kredytowych zgodnie z MSR

39. Dokonuje analiz portfelowego ryzyka kredytowego oraz odpowiada za raportowanie zarządcze w tym zakresie. Departament rozwija metody pomiaru kapitału wewnętrznego, przeprowadza analizy wrażliwości portfela kredytowego oraz stress-testy. Dodatkowo, Departament, we współpracy z Departamentem Kredytów Trudnych, określa zasady polityki zarządzania wierzytelnościami trudnymi i opóźnionymi w spłacie.

Departament Skarbu – w zakresie bieżącego zarządzania płynnością oraz ryzykiem rynkowym poprzez przeprowadzanie (w ramach przyznaných limitów) transakcji na rynku kapitałowym i międzybankowym.

Biuro Ryzyka Operacyjnego i Compliance – w zakresie organizacji systemowego zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ryzykiem braku zgodności. Biuro projektuje przepisy wewnętrzne w zakresie wymienionych ryzyk oraz zasad zlecenia usług podmiotom zewnętrznym, opracowuje oraz wdraża metody i narzędzia w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym i ryzykiem braku zgodności, dokonuje identyfikacji, pomiaru i oceny ryzyk w skali całego Banku oraz sporządza informacje, raporty i analizy z zakresu wymienionych ryzyk. Biuro oblicza wymogi kapitałowe z tytułu ryzyka operacyjnego. Ponadto Biuro realizuje zadania w zakresie wdrażania i przestrzegania standardów etycznych oraz zadania wynikające z wymogów MiFID w obszarze: zarządzania konfliktami interesów, realizacji transakcji własnych oraz przyjmowania i przekazywania korzyści lub prezentów.

Pozostałe komórki organizacyjne Centrali Banku – w zakresie identyfikowania, pomiaru, monitorowania i raportowania poszczególnych rodzajów ryzyka, zgodnie z zadaniami komórki określonymi w Regulaminie organizacyjnym Banku.

Wszyscy pracownicy Banku – w zakresie dbałości o utrzymanie akceptowanego przez Bank poziomu ryzyka w procesie realizacji bieżących czynności, zgodnie z zakresem odpowiedzialności właściwym dla danego stanowiska.

CELE I ZASADY POLITYKI ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

2. Strategie i procesy zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka

Celem funkcjonującej w Banku strategii zarządzania ryzykiem jest zapewnienie bezpieczeństwa funkcjonowania Banku oraz wypełnienie wymagań zawartych w uchwale KNF nr 258/2011 poprzez:

- określenie celów i zakresu zarządzania ryzykiem,
- organizację systemu zarządzania ryzykiem ze szczegółowym podziałem kompetencji pomiędzy organy Banku biorące udział w procesie zarządzania ryzykiem,
- wprowadzenie systemu limitów wewnętrznych, na który składają się limity wewnętrzne w zakresie poszczególnych rodzajów ryzyka oraz limity wewnętrzne w zakresie adekwatności kapitałowej,
- objęcie wewnętrznym systemem sprawozdawczości zarządczej obszarów działalności Banku związanych z zarządzaniem ryzykiem i rachunkiem adekwatności kapitałowej,
- system kontroli wewnętrznej w systemie zarządzania ryzykiem.

2.1. Ryzyko finansowe

2.1.1. Proces zarządzania ryzykiem finansowym

Proces zarządzania ryzykiem finansowym w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. obejmuje identyfikację, pomiar i monitorowanie ryzyka płynności, ryzyka stopy procentowej i ryzyka walutowego oraz ryzyka cen akcji, towarów i instrumentów pochodnych.

Zgodnie z przyjętą w BOŚ S.A. definicją, księga handlowa zawiera transakcje realizowane na rachunek własny w celu handlowym, tj. z zamiarem uzyskania korzyści finansowych w krótkich okresach, z rzeczywistych lub oczekiwanych różnic między rynkowymi cenami zakupu i sprzedaży lub też innych odchyłeń cen lub parametrów cenowych, w tym w szczególności: stóp procentowych, kursów walutowych i indeksów giełdowych.

Do księgi bankowej¹ wchodzi pozycje nie zaliczone do księgi handlowej, w tym w szczególności:

- udzielane kredyty, gwarancje, pożyczki, lokaty i przyjmowane depozyty,
- transakcje zabezpieczające płynność i ryzyko stopy procentowej operacji zaliczonych do księgi bankowej,
- zakup papierów wartościowych w celu innym niż handlowy.

Transakcje księgi bankowej stanowią podstawową działalność Grupy Kapitałowej BOŚ S.A., tzn. wynikają z działalności komercyjnej, w tym pozyskiwania źródeł finansowania i efektywnego zarządzania płynnością finansową Banku.

¹ W DM BOŚ S.A. występuje podział na księgę handlową i niehandlową

Portfel handlowy DM BOŚ S.A. obejmuje operacje bilansowe i pozabilansowe przeprowadzone we własnym imieniu i na własny rachunek przez DM BOŚ S.A. oraz polegające na gwarantowaniu przez DM BOŚ S.A. emisji papierów wartościowych, w ramach którego zostały podpisane przez DM BOŚ S.A. umowy o subemisję inwestycyjne lub subemisję usługowe, o których mowa odpowiednio w art. 14 lub art. 15 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych.

Operacje zaliczone do portfela handlowego DM BOŚ S.A. to w szczególności operacje:

- 1) dokonywane w celach handlowych, tj. z zamiarem uzyskania korzyści finansowych w krótkich okresach z rzeczywistych lub oczekiwanych różnic pomiędzy rynkowymi cenami zakupu i sprzedaży lub też z innych odchyień cen lub parametrów cenowych, a w szczególności takich jak: indeksów giełdowych, stóp procentowych i kursów walutowych (w tym w szczególności pozycje w instrumentach kapitałowych, pochodnych instrumentach finansowych, których instrumentem bazowym może być towar, waluta, akcja lub indeks giełdowy),
- 2) z zamiarem krótkoterminowej odsprzedaży, obejmujące pozycje:
 - otwierane na własny rachunek,
 - związane z obsługą klienta (w tym w szczególności w ramach prowadzonej przez DM BOŚ S.A. na własnej platformie transakcyjnej obsługi zawieranych przez klienta transakcji pochodnymi instrumentami finansowymi rynku OTC),
 - związane z organizowaniem obrotu (w tym w szczególności w ramach wykonywania, na podstawie umowy zawartej z GPW lub z emitentem, na własny rachunek DM BOŚ S.A. czynności mających na celu wspomaganie płynności danego instrumentu finansowego),
- 3) dokonywane w celu zabezpieczenia ryzyka wynikającego z operacji zaliczonych do portfela handlowego, których zbywalność albo nie podlega żadnym ograniczeniom umownym, albo które można zabezpieczyć (w tym w szczególności kontrakty na różnicę lub inne pochodne instrumenty finansowe zawierane w celu zabezpieczenia pozycji własnej DM BOŚ S.A. powstałej w wyniku obsługi zawieranych przez klienta transakcji pochodnymi instrumentami finansowymi rynku OTC oraz dopuszczone lub niedopuszczone do obrotu na rynku zorganizowanym, pochodne instrumenty finansowe o nieograniczonej zbywalności zabezpieczające ryzyko wynikające z operacji zaliczonych do portfela handlowego),
- 4) bezpośrednio związane z operacjami zaliczonymi do portfela handlowego, polegające na naliczaniu i rozliczaniu depozytów zabezpieczających transakcje terminowe (jednostki indeksowe, kontrakty terminowe i opcje) zawarte na rynku regulowanym.

Do portfela handlowego DM BOŚ S.A. zalicza również pozycje wynikające z posiadanych przez DM BOŚ S.A. akcji instytucji lub zakładów ubezpieczeń, które zostały wprowadzone do obrotu na rynku regulowanym, pod warunkiem, że:

- a) DM BOŚ S.A., na podstawie umowy zawartej z GPW lub z ich emitentem, wykonuje czynności mające na celu wspomaganie ich płynności,
- b) czynności określone w pkt a) są wykonywane zgodnie z zasadami przyjętej w DM BOŚ S.A. „Strategii polityki inwestycyjnej Domu Maklerskiego Banku Ochrony Środowiska S.A.”,
- c) zaangażowanie kapitałowe DM BOŚ S.A. w zakresie żadnej z tych pozycji nie przekracza 10% kapitału własnego podmiotu, którego dana pozycja dotyczy.

Portfel niehandlowy DM BOŚ S.A. obejmuje operacje niezaliczone do portfela handlowego DM BOŚ S.A., w szczególności takie jak udzielanie pożyczek, zakładanie lokat i depozytów bankowych, operacje służące zabezpieczeniu DM BOŚ S.A. przed ryzykiem związanym z zaliczonymi do niego operacjami oraz pozycje w instrumentach finansowych zakwalifikowanych do aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

Ryzyko płynności

Ryzyko płynności jest rozumiane jako zagrożenie utraty zdolności do finansowania aktywów i terminowego wywiązywania się ze zobowiązań płatniczych oraz utrzymania wypłacalności w toku normalnej działalności Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. oraz w sytuacjach obniżenia poziomu depozytów, jak również w innych niespodziewanych warunkach.

Celem Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. w zakresie monitorowania ryzyka płynności finansowej jest: zabezpieczenie płynności oraz utrzymanie zrównoważonej struktury aktywów i pasywów - dla całkowitej pozycji płynności i zapewnienie płynności w poszczególnych pasmach czasowych, w podziale na płynność w złotych polskich oraz w głównych walutach obcych, a przede wszystkim - ograniczenie ryzyka płynności w działalności komercyjnej Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.

Ze względu na fakt, iż ryzyko płynności w spółkach zależnych nie jest istotne, proces monitorowania tego ryzyka w ramach Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. jest przede wszystkim skoncentrowany w Banku.

Głównymi narzędziami wykorzystywanymi w procesie monitorowania ryzyka płynności są:

- przyjęte w Banku procedury postępowania dotyczące uwzględniania potrzeb płynnościowych Banku przy konstruowaniu planów i strategii oraz w bieżącej działalności Banku (m.in. wewnętrzne dokumenty Banku - w tym przede wszystkim: plany finansowe, dokumenty dotyczące polityki depozytowej i polityki inwestycyjnej Banku - zawierające założenia i zasady, definiujące potrzeby finansowania działalności Banku, wynikające z budżetu Banku i źródeł finansowania),
- system cen transferowych, który uwzględnia dodatkowe stawki finansowania oraz zmienne stawki transferowe, odzwierciedlające rynkowy koszt płynności (tzn.: zwiększające koszt finansowania kredytów udzielanych przez Bank i podnoszące oprocentowanie depozytów),
- zbudowany w Banku system wyznaczania, kontrolowania i raportowania w zakresie nadzorczych miar płynności,
- opracowany w Banku zestaw narzędzi i limitów wewnętrznych, pozwalający na badanie ekspozycji Banku na przedmiotowe ryzyko.

Bank organizuje proces zarządzania ryzykiem płynności w szczególności za pomocą podziału kompetencji organów Banku oraz właściwych komórek organizacyjnych Centrali przy wykonywaniu zadań i podejmowaniu decyzji w procesie zarządzania ryzykiem płynności. Obszary powstawania ryzyka i komórki organizacyjne kontroli ryzyka znajdują się pod nadzorem różnych Członków Zarządu Banku. a tym samym są wobec siebie niezależne.

Zgodnie z przyjętymi zasadami obowiązującymi w Banku, głównym długoterminowym źródłem finansowania działalności BOŚ S.A. pozostaje stabilna część depozytów klientów,

uzupełniana środkami z tytułu emisji obligacji własnych Banku oraz z długoterminowych linii finansujących, pozyskanymi od innych banków oraz instytucji finansowych.

Ryzyko stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej jest rozumiane jako potencjalny negatywny wpływ zmian stóp procentowych na prognozowany wynik odsetkowy, wartość ekonomiczną kapitału własnego oraz wartość bieżącą dłużnych papierów wartościowych posiadanych przez Grupę Kapitałową BOŚ S.A.

Ze względu na fakt, iż ryzyko stopy procentowej w spółkach zależnych Banku nie jest istotne, proces monitorowania tego ryzyka w ramach Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. jest przede wszystkim skoncentrowany w Banku. W BOŚ S.A. ryzyko stopy procentowej występuje przede wszystkim w księdze bankowej.

Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej:

Głównym celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej w księdze bankowej jest dążenie do stabilizacji i optymalizacji wyniku odsetkowego oraz marży odsetkowej Banku, przy jednoczesnym ograniczeniu negatywnego wpływu zmian rynkowych stóp procentowych na wartość ekonomiczną kapitału własnego.

W tym celu Bank wykorzystuje dwa narzędzia: posiadany portfel inwestycyjny oraz transakcje pochodne dokonywane w ramach rachunkowości zabezpieczeń. Budowany w księdze bankowej portfel inwestycyjny, powinien między innymi przyczyniać się do zabezpieczenia wyniku odsetkowego generowanego na kapitałach własnych, jak również stabilnej części niewrażliwych na zmianę stopy procentowej osadów na rachunkach bieżących. Stąd portfel inwestycyjny wchodzący w skład księgi bankowej pełni dwie funkcje: (i) stabilizuje wynik i marżę odsetkową oraz (ii) stanowi jednocześnie zapas aktywów w procesie zarządzania płynnością Banku.

Głównymi narzędziami wykorzystywanymi do realizacji celów zarządzania ryzykiem stopy procentowej w księdze bankowej są:

- system wewnętrznych cen transferowych, który wykorzystuje podejście oparte na rozliczaniu według stopy bazowej (lub stopy wyznaczonej z modelu), zgodnej z terminami przeszacowania / zapadalności / wymagalności transakcji depozytowych, kredytowych oraz innych pozycji odsetkowych w księdze bankowej; stąd ryzyko przeszacowania może być transferowane z księgi bankowej i Bank może zabezpieczyć to ryzyko, jeżeli uzna jego poziom za wyższy od akceptowanej ekspozycji na przedmiotowe ryzyko,
- wewnętrzne procedury dotyczące organizacji i zasad systemu zarządzania ryzykiem stopy procentowej w księdze bankowej, w tym przede wszystkim – opracowane i stosowane metody jego monitorowania, ujęte w przepisach wewnętrznych Banku,
- system limitów wewnętrznych, pozwalających na kontrolowanie, a tym samym - ograniczenie ekspozycji Banku na przedmiotowe ryzyko.

Monitorowanie ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej jest powiązane z procesem zarządzania stopą procentową w Banku oraz z polityką kredytowo-depozytową, w szczególności w zakresie kształtowania stóp procentowych oferowanych klientom, dostosowanych do kształtu krzywej dochodowości i warunków panujących na rynku.

Ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej:

Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej w księdze handlowej jest uzyskanie w tym obszarze działalności, zakładanego w planie finansowym wyniku finansowego, przy akceptowalnej ekspozycji Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. na przedmiotowe ryzyko oraz minimalizacja negatywnych skutków tego ryzyka z tytułu posiadanych w księdze handlowej instrumentów wrażliwych na zmiany stóp procentowych.

Zgodnie z podejściem przyjmowanym przez Grupę Kapitałową Banku Ochrony Środowiska S.A., działalność w księdze handlowej uzupełnia działalność w księdze bankowej.

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. monitoruje ryzyko w księdze handlowej, stosując następujące zasady:

- prowadzi działalność handlową na poziomie znaczącym, przy czym działalność ta pełni rolę uzupełniającą w stosunku do innych obszarów funkcjonowania Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.,
- do księgi handlowej są kupowane jedynie płynne instrumenty, umożliwiające zamknięcie ryzyka w przypadku przekroczenia obowiązujących limitów,
- ryzyko generowane w księdze handlowej jest systematycznie monitorowane, a jego poziom jest kontrolowany i ograniczany za pomocą limitów,
- Zarząd Banku, w sytuacji dużej niepewności na rynkach finansowych, może podjąć decyzję o przejściowym, znaczącym ograniczeniu działalności handlowej
- wewnętrzne procedury dotyczące systemu zarządzania ryzykiem rynkowym w księdze handlowej, w tym metody jego monitorowania, ujęte są w przepisach wewnętrznych Banku.

Ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej występuje głównie w Banku.

Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe rozumiane jest jako potencjalny negatywny wpływ zmian kursów walutowych na wynik finansowy Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.

W Banku ryzyko walutowe, wynikające z dokonywanych transakcji w księdze bankowej, jest transferowane do księgi handlowej. Natomiast w DM BOŚ S.A. ryzyko to występuje zarówno w księdze handlowej jak i bankowej.

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. zarządza ryzykiem walutowym wykorzystując w tym celu między innymi:

- wewnętrzne procedury dotyczące organizacji i zasad systemu zarządzania ryzykiem rynkowym w księdze handlowej w tym przede wszystkim - metody monitorowania przedmiotowego ryzyka, ujęte w przepisach wewnętrznych Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.,
- system limitów wewnętrznych, pozwalających na kontrolowanie, a tym samym - ograniczanie ekspozycji Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. na ryzyko walutowe.

Ryzyko walutowe w księdze bankowej:

Celem Banku w zakresie zarządzania ryzykiem walutowym w księdze bankowej jest nieutrzymywanie otwartych indywidualnych pozycji w zakresie strukturalnej pozycji FX. Ekspozycje walutowe w Banku, wynikające z działalności prowadzonej w ramach księgi bankowej, są systematycznie transferowane do Departamentu Skarbu, do księgi handlowej tego samego dnia lub najpóźniej – następnego dnia roboczego.

W księdze bankowej, ryzyko walutowe występuje jedynie w odniesieniu do DM BOŚ S.A. Otwarte pozycje walutowe w EUR, USD i CZK w księdze bankowej DM BOŚ S.A. wynikają z deponowania przez ten podmiot środków na rachunkach zagranicznych brokerów, którzy dokonują transakcji kupna i sprzedaży papierów wartościowych na giełdach zagranicznych na zlecenie klientów DM BOŚ S.A.

Ryzyko walutowe w księdze handlowej:

Ryzyko walutowe w księdze handlowej jest generowane zarówno w Banku jak i DM BOŚ S.A.

Celem zarządzania ryzykiem walutowym w księdze handlowej jest uzyskanie w tym obszarze działalności, zakładanego w planie finansowym, wyniku finansowego przy akceptowanej ekspozycji Grupy Kapitałowej BOS S.A. na przedmiotowe ryzyko.

Otwarte pozycje walutowe w księdze handlowej DM BOŚ S.A. wynikają ze świadczenia usług na rzecz klientów w zakresie obrotu instrumentami pochodnymi oraz z wykonywania czynności usługowych na rynku regulowanym.

Ryzyko cen akcji, towarów i instrumentów pochodnych

Ryzyko cen akcji, towarów i pochodnych instrumentów finansowych, (dla których instrumentem bazowym są towary) oraz innych instrumentów pochodnych jest definiowane jako niebezpieczeństwo negatywnego wpływu zmian cen tych instrumentów oraz innych parametrów rynkowych na wartość kapitału i wynik finansowy Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.

Przedmiotowe ryzyka skoncentrowane są w DM BOŚ S.A. w księdze handlowej. Transakcje na instrumentach pochodnych oraz akcjach realizowane na rachunek DM BOŚ S.A. dotyczą przede wszystkim działalności DM BOŚ S.A. jako animatora i - w przeważającej większości przypadków - są zamykane na koniec dnia. Istotne zaangażowanie w instrumenty kapitałowe występuje jedynie w przypadku otwieranych przez DM BOŚ S.A. transakcji arbitrażowych oraz w funkcji animatora emitenta. Transakcje arbitrażowe polegają na wykorzystaniu tymczasowej nierównowagi cen pomiędzy dwoma rynkami (głównie pomiędzy kontraktami terminowymi na indeks WIG20 i cenami spółek wchodzących w skład tego indeksu oraz transakcjami arbitrażowymi na kontrakty walutowe zawierane na Giełdzie Papierów Wartościowych i w Saxo Banku).

2.1.2. Zakres i rodzaj systemów raportowania oraz pomiaru ryzyka płynności, ryzyka stopy procentowej, ryzyka walutowego i ryzyka cen akcji, towarów i instrumentów pochodnych

2.1.2.1. Pomiar i raportowanie ryzyka

Ryzyko płynności

Zarządzanie ryzykiem płynności obejmuje:

- zarządzanie płynnością bieżącą (krótkoterminową),
- zarządzanie płynnością średnio- i długoterminową,
- plany działania Banku w zakresie utrzymania płynności w sytuacjach awaryjnych.

W celu pomiaru płynności krótkoterminowej Bank wprowadził następujące miary i narzędzia:

- aktywa płynne – stanowią bufor dla oczekiwanych i nieoczekiwanych wypływów w horyzoncie 30 dni; do aktywów płynnych Bank zalicza:
 - kasę i środki na rachunku w NBP,
 - nadwyżkę sumy papierów wartościowych o nieograniczonej płynności (tj. obligacji Skarbu Państwa i bonów Skarbu Państwa, papierów NBP oraz innych instrumentów dłużnych akceptowanych przez NBP jako zabezpieczenie kredytu lombardowego bądź operacji repo), pomniejszonych o wartość zastawionych papierów,
 - lokaty międzybankowe, pomniejszone o krótkoterminowe depozyty międzybankowe, salda środków na rachunkach nostro w innych bankach (poza NBP),
 - zapadające papiery wartościowe w horyzoncie 30 dni z wyłączeniem papierów wartościowych o nieograniczonej płynności (tj. obligacji Skarbu Państwa i bonów Skarbu Państwa, papierów NBP oraz innych instrumentów dłużnych akceptowanych przez NBP jako zabezpieczenie kredytu lombardowego bądź operacji repo,
- zapas płynności – mierzy poziom aktywów płynnych, pomniejszonych o oczekiwane oraz nieoczekiwane wypływy, wyznaczone w horyzoncie 30 dni,
- M1 i M2 - wyznaczone zgodnie normami zewnętrznymi, określonymi w Uchwale Nr 386/2008 KNF,
- luka płynności krótkoterminowej dla głównych walut (PLN, EUR, CHF) – pokazuje poziom finansowania z rynku hurtowego oraz niedopasowanie w strukturalnym finansowaniu w walutach obcych, luka ta przede wszystkim obejmuje przepływy z transakcji pochodnych, posiadane aktywa płynne oraz depozyty międzybankowe.

W celu pomiaru płynności średnio- i długoterminowej Bank wyznacza i monitoruje:

- luka płynności: kontraktowa oraz urealniona, obejmującą pozycje zarówno bilansowe jak i pozabilansowe, wyznaczana dla:
 - bilansu ogółem,
 - głównych walut PLN, EUR i CHF,
 - dla walut obcych ogółem,

- wskaźniki pokrycia aktywów długoterminowych pasywami długoterminowymi (tj. relacja pasywów wymagalnych powyżej określonego okresu czasu do aktywów zapadalnych powyżej tego samego okresu),
- relacja kredytów do depozytów oraz długoterminowego finansowania zewnętrznego (obligacje własne Banku oraz linie finansujące od banków o okresie pierwotnym powyżej 1 roku),
- koncentracja bazy depozytowej mierzona jako iloczyn kwot depozytów o określonej kwocie i przedziale wymagalności oraz wag,
- stabilność bazy depozytowej,
- relacja kredytów do depozytów – umożliwiająca porównanie sytuacji płynnościowej Banku z bankami z grupy porównawczej,
- nadzorcze miary płynności M3 i M4,
- prognoza zapasu płynności oraz nadzorczej miary płynności M1 wyznaczana w horyzoncie 6 miesięcy.

Dla większości z powyższych miar ustalane są limity lub wartości ostrzegawcze w ramach zestawu wewnętrznych limitów ryzyka płynności, których struktura ma charakter hierarchiczny (tzn. ustalane są na poziomie Rady Nadzorczej Banku, Zarządu Banku oraz Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami, zgodnie z delegacją przekazaną Komitetowi przez Zarząd Banku w tym zakresie). Kształtowanie odpowiedniego profilu ryzyka płynności wspierane jest poprzez dodatkowe stawki finansowania oraz zmienne stawki transferowe w ramach obowiązującego w Banku systemu cen transferowych.

W 2012 roku, podobnie jak w 2011 roku, normy nadzorcze w zakresie płynności były przestrzegane.

W 2012 roku posiadany przez Grupę Kapitałową BOŚ S.A. poziom i struktura płynności na bieżąco pozwalały realizować wszystkie jej zobowiązania (analogiczna sytuacja miała miejsce w 2011 roku).

Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej

W celu pomiaru ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej Bank wprowadził następujące narzędzia i miary:

- luka stopy procentowej – która jest różnicą pomiędzy aktywami i pasywami, skorygowanymi o pozycje pozabilansowe, uporządkowanymi z punktu widzenia terminu odpowiednio: przeszacowania ich oprocentowania, zapadalności / wymagalności do poszczególnych wydzielonych pasm czasowych; luka stopy procentowej pozwala na oszacowanie wpływu zmian stóp procentowych na wynik odsetkowy Banku oraz jest podstawą do oszacowania wrażliwości wartości ekonomicznej kapitału własnego Banku,
- analizy stress test, które zakładają szokowe zmiany stóp procentowych,
- BPV – która jest miarą ryzyka stopy procentowej, określającą o ile zmieni się wartość bieżąca strumienia pieniężnego przy zmianie tj. przesunięciu równoległym krzywej dochodowości +1 punkt bazowy (+1 p.b.);

Za pomocą BPV można oszacować wrażliwość wartości ekonomicznej kapitału własnego

Banku na zmiany stóp procentowych. W BOŚ S.A., na dzień 31 grudnia 2012 roku, BPV księgi bankowej wyniosło 311,8 tys. PLN, a BPV bez uwzględnienia kapitału własnego – 150,3 tys. PLN (na dzień 31 grudnia 2011 roku BPV wyniosło odpowiednio: 204,7 PLN oraz 566,9 tys. PLN).

Przy założeniu równoległego przesunięcia stóp procentowych o ± 100 p.b. wynik odsetkowy Banku na dzień 31 grudnia 2012 roku, w ciągu najbliższych 12 miesięcy, mógłby się obniżyć o ok. $\pm 4,4$ mln PLN.

Na dzień 31 grudnia 2012 roku ryzyko opcji klienta, ryzyko bazowe oraz krzywej dochodowości były nieistotne.

Wyniki analizy stress-testing wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 roku pokazują, że przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych i zwiększonych pozycji Banku w instrumentach wrażliwych na ryzyko stopy procentowej, działalność w portfelu bankowym utrzymywała się na bezpiecznym poziomie.

Ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej

W procesie badania ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej wykorzystuje się model wartości zagrożonej (VaR), wyznaczony dla poziomu ufności 99% w horyzoncie 10 dni, w oparciu o dzienną zmienność stóp procentowych z 250 dni roboczych poprzedzających dzień analizy oraz BPV (tzn. wrażliwość papierów wartościowych i instrumentów pochodnych, generujących ryzyko stopy procentowej na wzrost stóp procentowych o 1 p.b.), a także system limitów (opisany szerzej w rozdziale 2.1.3).

Wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 roku VaR stopy procentowej dla portfela handlowego wyniósł 459 tys. PLN, co stanowiło 1,7% wartości bieżącej tego portfela (wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 roku VaR wyniósł 25 tys. PLN, co stanowiło 0,3% wartości bieżącej portfela).

Wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 roku BPV dla portfela handlowego wyniosło 1 tys. PLN (wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 roku BPV wyniosło poniżej 1 tys. PLN).

W celu weryfikacji modelu wartości zagrożonej, raz w miesiącu, przeprowadzana jest analiza back-testing, poprzez porównanie maksymalnych strat wyznaczonych z modelu VaR z rzeczywistymi zyskami i stratami oraz z teoretycznymi zmianami wyniku, wynikającymi z rewaluacji pozycji.

Raz w miesiącu przeprowadzana jest także analiza stress testing, pozwalająca na badanie kształtowania się poziomu ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej w sytuacji ekstremalnych zmian poziomu rynkowych stóp procentowych, zmienności stóp procentowych w okresie 250 dni roboczych oraz korelacji pomiędzy zmiennościami stóp procentowych. Wyniki analizy przeprowadzonej w 2012 roku pokazały, iż przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych, działalność w portfelu handlowym Banku utrzymywała się na bezpiecznym poziomie.

Ryzyko walutowe w księdze bankowej

W 2012 roku Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. w księdze bankowej posiadała pozycje walutowe w EUR, USD i CZK. Monitorowanie tego ryzyka polegało na wyznaczaniu, wg stanu na każdy dzień roboczy, walutowej pozycji całkowitej, rozumianej jako większa z dwóch wartości: sumy pozycji długich netto w każdej walucie obcej i sumy pozycji krótkich netto w każdej walucie.

Wartość 10-dniowego VaR-u walutowego wyznaczonego dla księgi bankowej Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. (dotyczy DM BOŚ S.A.) na dzień 31 grudnia 2012 roku wyniosła 91 tys. PLN (na dzień 31 grudnia 2011 roku - 169 tys. PLN).

Ryzyko walutowe w księdze handlowej

W celu monitorowania ryzyka walutowego w księdze handlowej Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. wyznacza się:

- pozycję netto w danej walucie/instrumencie bazowym jako bezwzględną wartość różnicy pomiędzy sumą długich i sumą krótkich pozycji pierwotnych bilansowych i pozabilansowych w tym instrumencie bazowym wyrażonych w danej walucie obcej, po przeliczeniu na złote według średniego kursu NBP,
- VaR, dla poziomu ufności 99% w oparciu o dzienną zmienność kursów walutowych z 250 dni roboczych poprzedzających dzień analizy,
- wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka walutowego, obliczany jako 8% sumy całkowitej pozycji walutowej i pozycji netto w złocie - wyłącznie w przypadku, gdy wskazana suma przewyższa 2% poziomu nadzorowanych kapitałów Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.

W Banku istnieje uspojniony system zarządzania ryzykiem walutowym, operacyjnie zarządzany odrębnie w Banku i w DM BOŚ S.A.

Ryzyko walutowe w księdze handlowej dotyczyło przede wszystkim DM BOŚ S.A., w mniejszym stopniu Banku.

Wartość VaR-u 10-dniowego na dzień 31 grudnia 2012 roku dla Banku wyniosła 192 tys. PLN, dla DM BOŚ S.A. - 1 751 tys. PLN, dla Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. - 1 892 tys. PLN (na 31 dzień grudnia 2011 roku wyniosła odpowiednio: 53 tys. PLN, 8 806 tys. PLN i 8 788 tys. PLN).

W celu weryfikacji modelu wartości zagrożonej, raz w miesiącu, przeprowadzana jest analiza back-testing, poprzez porównanie maksymalnych strat wyznaczonych z modelu VaR z rzeczywistymi wynikami oraz z teoretycznymi zmianami wyniku, wynikającymi z rewaluacji pozycji.

Raz na miesiąc przeprowadzana jest także analiza stress testing, pozwalająca na zbadanie kształtowania się poziomu wartości zagrożonej w sytuacji ekstremalnych zmian i zmienności kursów walutowych w okresie 250 dni roboczych oraz korelacji pomiędzy zmiennościami kursów walutowych. Wyniki analizy przeprowadzonej w 2012 roku pokazały, iż przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych, działalność w portfelu handlowym Banku utrzymywała się na bezpiecznym poziomie. Przeprowadzone analizy

wskazują, że ryzyko walutowe wg stanu na koniec grudnia 2012 roku kształtowało się na wyraźnie niższym poziomie niż na koniec grudnia roku 2011.

Ryzyko cen akcji, towarów i instrumentów pochodnych

Ryzyko cen akcji, towarów i instrumentów pochodnych w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. ograniczane jest poprzez limity zaangażowania w inwestycje własne (zarówno w odniesieniu do transakcji arbitrażowych, jak i niezabezpieczonych) oraz limity straty (tj. konieczność zamknięcia posiadanych pozycji w przypadku poniesienia określonej wysokości straty dziennej) oraz limity dla poszczególnych traderów.

W DM BOŚ S.A. na dzień 31 grudnia 2012 roku wykorzystanie limitu zaangażowania w transakcje arbitrażowe wynosiło 25,9% (na dzień 31 grudnia 2011 roku – 37,9%), natomiast limitu w transakcje niezabezpieczone –48,6% (na dzień 31 grudnia 2011 roku – 55,2%).

DM BOŚ S.A. posiadał instrumenty pochodne, dla których instrumentem bazowym są akcje, kursy walut lub indeksy giełd, srebro, platyna, pallad oraz kontrakty futures na: indeksy giełdowe, 10-letnie obligacje rządu Stanów Zjednoczonych i Niemiec, Francji i Włoch, 2 - letnią obligację rządu Niemiec, miedź, kukurydzę, pszenicę, soję, ropę naftową, złoto, ryż, gaz. Transakcje te zawierane były na platformie BOSSAFX oraz na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. Według stanu na dzień 31 grudnia 2012 roku wartość brutto instrumentów pochodnych wyniosła 578 mln zł, z czego wartość otwartych pozycji w pochodnych instrumentach finansowych z platformy BOSSAFX wyniosła 389 mln zł (67,30%); wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 roku wartość brutto instrumentów pochodnych wyniosła 395 mln zł, z czego wartość otwartych pozycji w pochodnych instrumentach finansowych z platformy BOSSAFX wyniosła 269 mln zł (68,02%).

2.1.2.2. Raportowanie

Ocena poziomu płynności krótko-, średnio- i długoterminowej, ryzyka stopy procentowej oraz ryzyka walutowego Banku oraz Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. stanowi element informacji zarządczej i jest systematycznie kierowana do członków Zarządu Banku oraz członków Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami (w ramach raportu dziennego nt. stopnia wykorzystania limitów), członków Komitetu Płynności i Ryzyka Rynkowego (co najmniej raz w tygodniu), Zarządu Banku i Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami (raz w miesiącu w ramach informacji „Ryzyko finansowe”) oraz do Rady Nadzorczej Banku (raz na kwartał, w ramach informacji „Ryzyko bankowe”).

Informacje dotyczące ryzyka występującego w DM BOŚ S.A. kierowane są raz w miesiącu do Zarządu Banku i Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami (w ramach informacji „Ryzyko finansowe”).

2.1.3. Zasady ograniczania ryzyka finansowego oraz strategię i procesy monitorowania skuteczności metod ograniczania ryzyka finansowego

Ze względu na dominujący udział Banku w ekspozycji Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. na ryzyka finansowe (za wyjątkiem ryzyka walutowego w księdze handlowej), proces

ograniczania przedmiotowych ryzyk w ramach Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. jest skoncentrowany przede wszystkim na badaniu ryzyk generowanych w Banku.

Bank ogranicza ryzyko finansowe poprzez stosowanie rachunkowości zabezpieczeń, pod warunkiem spełnienia wszystkich poniższych kryteriów, określonych w MSR 39:

- w momencie ustanowienia zabezpieczenia formalnie wyznaczono i udokumentowano powiązanie zabezpieczające, cel zarządzania ryzykiem przez Grupę Kapitałową BOŚ S.A. oraz strategię ustanowienia zabezpieczenia; dokumentacja zawiera identyfikację instrumentu zabezpieczającego, zabezpieczanej pozycji, charakter zabezpieczanego ryzyka oraz sposób, w jaki Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. będzie oceniała efektywność instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zagrożenia zmianami wartości godziwej pozycji zabezpieczanej lub przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczanym ryzykiem,
- oczekuje się, że zabezpieczenie będzie wysoce efektywne w kompensowaniu zmian wartości godziwej lub przepływów pieniężnych wynikających z zabezpieczanego ryzyka, zgodnie z udokumentowaną pierwotnie strategią zarządzania ryzykiem, dotyczącą tego konkretnego powiązania zabezpieczającego,
- w przypadku zabezpieczeń przepływów pieniężnych, planowana transakcja będąca przedmiotem zabezpieczenia, musi być wysoce prawdopodobna oraz musi podlegać zagrożeniu zmianami przepływów pieniężnych, które w rezultacie mogą wpływać na rachunek zysków i strat,
- efektywność zabezpieczenia można wiarygodnie ocenić, tj. wartość godziwa lub przepływy pieniężne związane z pozycją zabezpieczaną wynikające z zabezpieczanego ryzyka oraz wartość godziwa instrumentu zabezpieczającego, mogą być wiarygodnie wycenione,
- zabezpieczenie jest na bieżąco oceniane i stwierdza się jego wysoką efektywność we wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zabezpieczenie zostało ustanowione.

Bank ogranicza ryzyko finansowe również poprzez system limitów wewnętrznych. Struktura tych limitów ma charakter hierarchiczny, tzn. są zatwierdzane przez Radę Nadzorczą, Zarząd Banku oraz Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (w ramach delegacji udzielonej Komitetowi przez Zarząd Banku) oraz limity (dealerskie) zatwierdzone przez członka Zarządu nadzorującego Departament Skarbu. Limity ustalane na niższym poziomie są bardziej restrykcyjne, tzn. ich pełne wykorzystanie nie powinno naruszać limitów ustalonych na wyższym poziomie.

W ramach procesu zarządzania ryzykiem finansowym, Bank posiada także system kontroli wewnętrznej. Celem tej kontroli jest:

- rozpoznawanie (identyfikowanie) czynników ryzyka ponoszonego przez Bank, wynikających z podejmowania bieżących działań,
- zapewnianie przez pracowników i ich przełożonych zgodności podejmowanych działań z procedurami, limitami i normami w obszarze zarządzania tym ryzykiem,
- bieżące usuwanie przez pracowników ujawnianych błędów i uchybień, a także reagowanie przez przełożonych na występujące nieprawidłowości w organizacji pracy oraz w jakości podejmowanych działań w obszarze zarządzania przedmiotowym ryzykiem.

Kontrola wewnętrzna jest procesem realizowanym przez wszystkich pracowników komórek organizacyjnych, odpowiedzialnych za prawidłowe funkcjonowanie systemu zarządzania ryzykiem w BOŚ S.A.

W celu zwiększenia skuteczności systemu zarządzania ryzykiem, Bank doskonali proces pomiaru ryzyka poprzez dostosowanie procedur wewnętrznych, narzędzi i limitów dotyczących ryzyka do zmian warunków wewnętrznych i zewnętrznych Banku, podnoszenie kwalifikacji kadry odpowiedzialnej za zarządzanie ryzykiem oraz usprawnienie systemu informacji zarządczej dla Rady Nadzorczej Banku, Zarządu Banku oraz Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami.

Ryzyko płynności

W celu ograniczania ryzyka płynności Bank przestrzega zewnętrznych norm płynności oraz stosuje limity wewnętrzne, w tym przede wszystkim:

- zatwierdzone przez Radę Nadzorczą Banku:
 - średni zapas płynności krótkoterminowej w każdym miesiącu kalendarzowym,
 - limit oraz wartość ostrzegawcza dla wskaźnik pokrycia powyżej 1 roku,
- zatwierdzone przez Zarząd Banku:
 - limit na minimalny poziom zapasu płynności,
 - limit na minimalny poziom aktywów płynnych,
 - wartość ostrzegawcza na minimalny poziom wskaźnika pokrycia powyżej 3 lat,
- zatwierdzone przez Komitet ZAP (na podstawie delegacji udzielonej Komitetowi przez Zarząd Banku):
 - wartość ostrzegawcza - miara M1,
 - wartość ostrzegawcza - miara M3,
 - wartość ostrzegawcza - miara M4,
 - wartość ostrzegawcza - poziom aktywów płynnych.

Bank posiada także plan utrzymania płynności w sytuacjach awaryjnych. Plan ten opiera się na założeniach dotyczących kryzysu płynności wewnątrz Banku oraz w jego otoczeniu i obejmuje strategię utrzymania płynności w każdym ze zdefiniowanych scenariuszy awaryjnych.

Ryzyko stopy procentowej

W zakresie ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej Bank ustanowił następujące limity na 2012 rok:

- zatwierdzony przez Radę Nadzorczą Banku limit wrażliwości wyniku odsetkowego na zmianę stóp procentowych o ± 100 p.b.,
- zatwierdzona przez Zarząd Banku wartość ostrzegawcza wrażliwości wartości ekonomicznej kapitału własnego na zmianę stóp procentowych o ± 200 p.b.

W związku z wyemitowaniem euroobligacji w EUR o stałym oprocentowaniu oraz

posiadaniem aktywów w EUR opartych przede wszystkim o 6 miesięczny Euribor, Bank w celu utrzymania akceptowanego profilu ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej wprowadził w 2011 roku rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych, która jest w dalszym ciągu utrzymywana. Zawarte w ramach rachunkowości zabezpieczeń transakcje IRS nie zwiększają fluktuacji wyniku finansowego. Ich celem jest zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych dla portfela kredytów hipotecznych denominowanych w EUR, udzielonych do dnia rozpoczęcia powiązania zabezpieczającego o zmiennym oprocentowaniu (z kategorii kredytów normalnych i „pod obserwacją”, wydzielony został portfel jednoznacznie określonych transakcji zabezpieczonych transakcjami IRS). Wartość portfela przyjęta do zabezpieczenia jest tożsama z nominałem zawartych transakcji zabezpieczających.

Z uwagi na potrzebę utrzymywania portfela papierów wartościowych zablokowanych na rzecz instytucji finansowych m.in. tj. EBI i CEB w związku z otrzymanymi liniami finansującymi od tych instytucji, Bank w celu utrzymania akceptowanego profilu ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej, wprowadził rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej obligacji Skarbu Państwa o stałym oprocentowaniu, stanowiących część portfela do sprzedaży; przeprowadzone transakcje zabezpieczające IRS ograniczają fluktuacje kapitału pod wpływem zmiany stop procentowych.

W przypadku ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej w 2012 roku obowiązywały następujące limity wewnętrzne:

- zatwierdzany przez Radę Nadzorczą Banku limit VaR na ryzyko rynkowe: stopy procentowej i ryzyko walutowe łącznie w mln PLN (horyzont - 10 dni, prawdopodobieństwo - 99%),
- zatwierdzane przez Zarząd Banku:
 - limit wartości zagrożonej (VaR 10-dniowy, poziom ufności 99%) dla instrumentów generujących ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej,
 - limit BPV dla otwartych pozycji narażonych na ryzyko stopy procentowej, który obowiązuje dla pozycji utrzymywanych na koniec dnia,
 - limit całkowitej straty na działalności handlowej (end-loss),
- zatwierdzane przez Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami limity straty (dwudniowej i ciągnionej miesięcznej) na transakcjach na stopę procentową w księdze handlowej oraz straty dziennej na działalności handlowej, a także limit BPV dla otwartych pozycji narażonych na ryzyko stopy procentowej utrzymywanych w ciągu dnia.

Ryzyko walutowe

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. kontroluje działalność walutową w księdze bankowej w ramach limitu całkowitej pozycji walutowej dla pozycji bilansowych.

Ryzyko walutowe w księdze handlowej w Banku jest kontrolowane poprzez system limitów, obejmujący:

- zatwierdzane przez Radę Nadzorczą Banku limit VaR na ryzyko rynkowe: stopy procentowej i ryzyko walutowe łącznie w mln PLN (horyzont - 10 dni, prawdopodobieństwo - 99%),

- zatwierdzone przez Zarząd Banku:
 - limit wartości zagrożonej (VaR 10-dniowy, poziom ufności 99%) dla transakcji walutowych w księdze handlowej,
 - limit całkowitej straty na działalności handlowej (end-loss),
 - limit całkowitej otwartej pozycji walutowej, który obowiązuje dla pozycji utrzymywanych na zakończenie dnia,
- zatwierdzone przez Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami:
 - limity kwotowe dla otwartych pozycji walutowych, w USD, CHF, EUR, GBP, pozostałych walutach łącznie zarówno w ciągu dnia jak i na zakończenie dnia,
 - limit całkowitej otwartej pozycji walutowej, który obowiązuje dla pozycji utrzymywanych w ciągu dnia,
 - limity straty (dziennej i ciągnionej miesięcznej) z tytułu transakcji wymiany walut w księdze handlowej,
 - limity straty dziennej na działalności handlowej.

W DM BOŚ S.A. ryzyko walutowe w księdze handlowej jest ograniczane przez system limitów obejmujący:

- zatwierdzany przez Radę Nadzorczą DM BOŚ S.A. – ogólny limit VaR na ryzyko rynkowe w mln PLN (horyzont – 1 dzień, prawdopodobieństwo – 99%),
- zatwierdzone przez Zarząd DM BOŚ S.A.:
 - limit całkowitej straty dla wszystkich pozycji w instrumentach finansowych zaliczanych do portfela handlowego DM (end-loss),
 - limit całkowitej pozycji walutowej dla wszystkich instrumentów finansowych zaliczanych do portfela handlowego DM, który obowiązuje dla pozycji utrzymywanych na zakończenie dnia,
 - limit wartości zagrożonej (VaR 1-dniowy, poziom ufności 99%) wyłącznie dla instrumentów finansowych dostępnych na rynku OTC,
 - limit wartości zagrożonej (VaR 1-dniowy, poziom ufności 99%) wyłącznie dla instrumentów finansowych w działalności Animatora i Dealera.

Ryzyko cen akcji, towarów i instrumentów pochodnych

Ryzyko cen akcji, towarów i instrumentów finansowych występuje w DM BOŚ S.A.

Ryzyko cen akcji jest ograniczane poprzez limity:

- zaangażowania w odniesieniu do transakcji arbitrażowych,
- zaangażowania w odniesieniu do transakcji niezabezpieczonych,
- koncentracji inwestycji w stosunku do jednego emitenta.

Limity ustanawiane są w relacji do kapitałów nadzorowanych DM BOŚ S.A.

Limit zaangażowania w transakcje arbitrażowe został ustalony na poziomie 50% nadzorowanych kapitałów (funduszy własnych). Z uwagi na fakt, że tylko niezabezpieczona wielkość transakcji arbitrażowych (tj. w wysokości ok. 5% wykorzystanego globalnego limitu) wpływała na całkowity wymóg kapitałowy, globalny limit został ustalony na powyższym poziomie. Całość pozycji niezabezpieczonych stanowiła 25% poziomu nadzorowanych

kapitałów ze względu na wpływ pozycji niezabezpieczonych na całkowity wymóg kapitałowy. Koncentracja inwestycji wobec jednego emitenta nie powinna przekraczać 10% kapitałów nadzorowanych.

Dodatkowo w DM BOŚ S.A. ustalone są limity straty, ustalane w stosunku do ceny zakupu lub wartości akceptowalnej straty (przekroczenie limitów powoduje konieczność zamknięcia otwartych pozycji przez maklera) oraz limity dla poszczególnych traderów. Większość zawieranych przez Dom Maklerski BOŚ S.A. transakcji ma charakter transakcji intraday.

2.2. Ryzyko kredytowe

2.2.1. Proces zarządzania ryzykiem kredytowym. Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka kredytowego

Bank jako podmiot dominujący sprawuje nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A., w tym ryzykiem kredytowym, który obejmuje badanie ryzyk zarówno w działalności Banku jak i poszczególnych podmiotów zależnych wchodzących w skład Grupy.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym w Banku i Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. ma na celu zapewnienie akceptowalnego poziomu ryzyka i realizację wyników finansowych wyznaczonych w planach finansowych Banku i podmiotów zależnych Spółek przy zapewnieniu przestrzegania zewnętrznych przepisów prawa.

System zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku obejmuje:

- zasady postępowania przy ocenie ryzyka pojedynczej transakcji, ustanawianiu zabezpieczeń oraz podejmowaniu decyzji kredytowych,
- zasady monitorowania poziomu ryzyka, limitowania oraz przeprowadzania testów warunków skrajnych,
- modele ratingowe i scoringowe wykorzystywane w ocenie ryzyka klientów indywidualnych (osoby fizyczne, które nie prowadzą działalności gospodarczej) i instytucjonalnych (inni klienci, niż osoby fizyczne, które nie prowadzą działalności gospodarczej),
- zasady portfelowego pomiaru ryzyka kredytowego,
- system raportowania dla kadry kierowniczej Banku,
- narzędzia informatyczne, wspierające realizację wyżej wymienionych zadań.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym Bank realizuje w ujęciu jednostkowym tzn. na poziomie pojedynczej transakcji kredytowej oraz w ujęciu portfelowym, tzn. na poziomie grup transakcji o wspólnej charakterystyce.

Podmioty Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. tworzą własne przepisy wewnętrzne, odpowiednie do specyfiki prowadzonej przez nie działalności, regulujące zasady pomiaru, monitorowania, limitowania i raportowania ryzyk zidentyfikowanych w swej działalności, w tym ryzyka kredytowego.

Zasady i tryb postępowania przy zawieraniu transakcji kredytowych

Bank zawierał transakcje kredytowe z uwzględnieniem następujących zasad:

- każda transakcja kredytowa wymagała wszechstronnej oceny ryzyka kredytowego, której wyrazem był rating wewnętrzny lub ocena scoringowa,
- podstawą pozytywnej decyzji kredytowej było posiadanie przez klienta zdolności kredytowej,
- pomiar ryzyka kredytowego potencjalnych oraz zawartych transakcji kredytowych dokonywany był na etapie udzielania kredytu oraz monitorowania,
- proces kredytowy zapewniał niezależność oceny poziomu ryzyka kredytowego od służb sprzedaży,
- decyzje kredytowe podejmowane były wyłącznie przez osoby do tego uprawnione,
- oferowane klientowi warunki transakcji kredytowej zależały od poziomu ryzyka kredytowanego związanego z klientem i/lub transakcją.

Bank uzależniał zawarcie transakcji kredytowej od:

- posiadania przez klienta zdolności kredytowej do spłaty wnioskowanego zadłużenia w terminach uzgodnionych z Bankiem,
- przedstawienia przez klienta zabezpieczenia spłaty wnioskowanego zadłużenia w formie i wartości akceptowanej przez Bank,
- spełnienia przez klienta warunków określonych w innych przepisach wewnętrznych dotyczących zawierania transakcji.

Ocena ryzyka osoby fizycznej nie prowadzącej działalności gospodarczej polegała na określeniu zdolności do spłaty zobowiązania, ocenie wiarygodności kredytowej (ocena scoringowa) oraz ocenie historii kredytowej klienta w sektorze bankowym – w oparciu o informacje z Biura Informacji Kredytowej S.A. (BIK).

Ocena ryzyka klienta innego niż osoba fizyczna, która nie prowadzi działalności gospodarczej (np.: klient korporacyjny lub jednostka samorządu terytorialnego) dokonywana była w dwóch wymiarach - oceny ryzyka klienta i ryzyka transakcji.

W przypadku kredytowania klienta należącego do grupy podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie ocena ryzyka uwzględniała wpływ jaki na działalność klienta wywierają pozostałe podmioty z grupy.

Czynności związane z oceną ryzyka ekologicznego, realizowane były na podstawie szczegółowego opisu zawartego w procedurach procesowych, przez pracowników Banku posiadających odpowiednie kwalifikacje i uprawnienia, zlokalizowanych w Centralach Korporacyjnych, wybranych Oddziałach i w Centrali Banku. Ryzyko ekologiczne jest rozumiane jako ryzyko związane z wystąpieniem czynników wynikających z uwarunkowań ekologicznych, powodujących potencjalne zagrożenie, że kredytobiorca nie będzie w stanie zrealizować zobowiązań wynikających z umowy kredytu.

Bank, w procesie oceny i monitorowania ryzyka, wykorzystywał informacje pochodzące z zewnętrznych baz danych, między innymi: Biura Informacji Kredytowej S.A. (BIK), Centralnej Bazy Danych – Bankowy Rejestr i Centralnej Bazy Danych – Dokumenty Zastrzeżone.

Zakres informacji zewnętrznych, w szczególności z BIK, był stale rozszerzany. W szczególności w 2012 roku Bank prowadził prace nad wdrożeniem automatycznego pobierania danych pakietowych z BIK, który docelowo wpłynie na poprawę skuteczności wielu procesów z obszaru zarządzania ryzykiem kredytowym, a także usprawni realizację celów biznesowych Banku.

Funkcjonowanie metod oceny ryzyka wspierały specjalistyczne narzędzia informatyczne.

Bank wymagał, aby transakcja była zabezpieczona. Poziom zabezpieczenia był uzależniony od poziomu ryzyka generowanego przez transakcję, w tym w szczególności od rodzaju transakcji i długości jej trwania.

Ustalając wartość zabezpieczenia Bank kierował się zasadą ostrożnej wyceny.

Przy wyborze formy zabezpieczenia Bank uwzględniał:

- należyłą ochronę interesów Banku, w tym możliwość zmniejszenia tworzonych odpisów aktualizacyjnych
- wysokość kosztów związanych z ustanowieniem danego zabezpieczenia,
- możliwość szybkiego upłynnienia danego zabezpieczenia i osiągnięcia ceny pokrywającej wiarygodność Banku.

Decyzje kredytowe podejmowane były na podstawie przyznanego zakresu kompetencji. System podziału kompetencji ma charakter hierarchiczny, co oznacza, że wyższy poziom ryzyka związanego z transakcją (wyrażający się między innymi kwotą zaangażowania lub poziomem ryzyka generowanym przez transakcję) skutkuje wyższym szczeblem podejmowania decyzji kredytowych

Uprawnionymi do podejmowania decyzji kredytowych byli następujący pracownicy i organy Banku:

- Dyrektor Oddziału/Dyrektor Centrum Korporacyjnego (CK) lub upoważniony przez niego pracownik,
- Komitet Kredytowy Centrali (KKC) – w sprawach przekraczających limit uprawnień Dyrektora Oddziału/Centrum Korporacyjnego lub upoważnionego przez niego pracownika,
- Zarząd Banku (ZB) – w sprawach przekraczających limit uprawnień Komitetu Kredytowego Centrali.

Skład KKC zapewniał przewagę głosów służb ryzyka nad służbami sprzedażowymi. Zasady podejmowania decyzji kredytowych zapewniały przedstawicielom każdej ze służb możliwość wniesienia odwołania do organu o wyższym zakresie kompetencji od decyzji podjętej przez organ o kompetencjach niższych.

Decyzje kredytowe podejmowane były na podstawie rekomendacji w sprawie zawarcia transakcji wydanej przez osobę dokonującą oceny ryzyka.

Struktura organizacyjna Banku zapewniała rozdział pomiędzy służbami sprzedażowymi, związanymi z pozyskiwaniem klientów, sprzedażą produktów i bezpośrednią analizą wniosków kredytowych a służbami ryzyka związanymi z oceną ryzyka kredytowego między innymi poprzez wydzielenie ekspertów wyspecjalizowanych w identyfikacji ryzyk i doborze adekwatnych form ich mitygacji oraz powierzenie im zadania weryfikacji ryzyka kredytowego.

Bank monitorował ryzyko kredytowe pojedynczej transakcji przez cały okres jej trwania. Częstotliwość i zakres monitorowania były adekwatne do poziomu identyfikowanego ryzyka.

W celu wczesnej identyfikacji zagrożenia zwiększonym ryzykiem braku terminowej obsługi bądź spłaty zadłużenia Bank stosował system wczesnego ostrzegania.

W przypadku zidentyfikowania zagrożenia dla terminowej spłaty Bank podejmował odpowiednie działania restrukturyzacyjne i windykacyjne.

Bank w swoich działaniach przestrzegał postanowień rekomendacji Komisji Nadzoru Finansowego, dotyczących dobrych praktyk w zakresie zarządzania ryzykiem poszczególnych rodzajów ekspozycji kredytowych.

Ogólne zasady udzielania kredytów

Klient i transakcja podlegały wszechstronnej ocenie ryzyka kredytowego.

Ocena ryzyka kredytowego dokonywana była z wykorzystaniem metod ratingowych i scoringowych, tworzonych, rozwijanych i nadzorowanych przez służby ryzyka Banku.

Rok 2012 był kolejnym rokiem funkcjonowania w Banku nowych zasad oceny ryzyka kredytowego klienta korporacyjnego oraz nowego centralnego narzędzia informatycznego wspierającego proces oceny, dostarczonego przez uznanego na rynku dostawcę zewnętrznego.

W zakresie oceny osób fizycznych (klienci indywidualni) Bank podjął działania na rzecz zwiększenia stopnia wykorzystywania przy tej ocenie informacji z BIK S.A.

Osoba fizyczna (klient indywidualny)

Ocena osoby fizycznej polegała na określeniu zdolności do spłaty zobowiązania, nadaniu scoringu oraz analizie zachowań klienta na rynku bankowym.

Model oceny obejmuje między innymi automatyczną ocenę raportu BIK dotyczącego zachowania klienta historii współpracy klienta z podmiotami na rynku bankowym oraz scoring BIK, dając w efekcie końcową rekomendację dla zawarcia transakcji.

Ocena zdolności do spłaty kredytu polegała na ustaleniu, czy średnie miesięczne dochody netto klienta pomniejszone o jego miesięczne zobowiązania, między innymi, wydatki konsumpcyjne, koszty utrzymania mieszkania/domu, obsługę i spłatę dotychczasowego zadłużenia, pozwolą na spłatę miesięcznej raty kapitałowo-odsetkowej wnioskowanego kredytu.

Wspólnota mieszkaniowa

Ocena wspólnoty mieszkaniowej obejmowała:

- ocenę czynników wpływających na sytuację ekonomiczno-finansową i ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej w oparciu o wybrane wskaźniki,
- ocenę sprawności zarządzania,
- ocenę ryzyka zabezpieczeń.

Wynikiem oceny jest liczba punktów, na podstawie której wspólnota klasyfikowana jest do określonej klasy ratingowej.

Mikroprzedsiębiorstwo

Ocena mikroprzedsiębiorstwa polegała na:

- 1) określeniu zdolności kredytowej do spłaty zadłużenia oraz
- 2) nadaniu oceny scoringowej.

Podstawą określenia zdolności kredytowej do spłaty zadłużenia była kwota nadwyżki finansowej. Mikroprzedsiębiorstwo posiadało zdolność kredytową, jeżeli kwota nadwyżki finansowej była przynajmniej równa kwocie obsługi zadłużenia kredytowego funkcjonującego i wnioskowanego.

Ocenie scoringowej podlegają wybrane cechy mikroprzedsiębiorstwa i jego właścicieli. W wyniku oceny tych cech mikroprzedsiębiorstwo klasyfikowane było do określonej grupy scoringowej.

Klienci korporacyjni i jednostki samorządu terytorialnego (JST)

Ocena klienta korporacyjnego oraz jednostki samorządu terytorialnego obejmowała oddzielnie ocenę ryzyka klienta i ryzyka transakcji.

Ocena klienta dokonywana była na podstawie elementów ilościowych i jakościowych. Ocena ilościowa dotyczyła podstawowych, z punktu widzenia generowania wyniku finansowego i zachowania płynności, obszarów działalności klienta. Ocena jakościowa obejmowała ocenę w szczególności: planów rozwojowych, doświadczenia i umiejętności osób zarządzających, jakości relacji klienta z otoczeniem zewnętrznym, w tym z Bankiem.

Ocena klienta dokonywana była na tle sytuacji ekonomicznej branży, lokalnego rynku i kraju. Dodatkowo, ocena uwzględniała skalę narażenia klienta na negatywne skutki zmian stóp procentowych i kursów walutowych oraz stosowaną przez klienta politykę zabezpieczeń przed ryzykiem kursowym i stopy procentowej.

Ocena transakcji dokonywana była w szczególności na podstawie oceny celu finansowania, długości okresu kredytowania i wartości zabezpieczenia spłaty. Bank ustanawiał taką strukturę finansowania, aby zapewnić podział ryzyka pomiędzy kredytobiorcę i Bank, głównie poprzez odpowiednie do skali ryzyka zaangażowanie środków własnych kredytobiorcy.

Wynikiem oceny jest liczba punktów, na podstawie której klient i transakcja klasyfikowani byli oddzielnie do określonych klas ratingowych.

Rating klienta dla jednostki samorządu terytorialnego (JST) wyliczany był na podstawie oceny wskaźników długu i obsługi zadłużenia oraz terminowości regulowania zobowiązań wobec Banku, z wykorzystaniem informacji z zewnętrznej bazy firmy PONT Info.

W ratingu transakcji uwzględniana była ocena realności założeń wielkości budżetu przyjętych w okresie realizacji transakcji, planowana wielkość wskaźnika obsługi zadłużenia i wskaźnika długu, a także ocena ryzyka zabezpieczenia.

Na podstawie oceny ww. elementów, jednostka samorządu terytorialnego i zawierana z nią transakcja, klasyfikowane były do określonych klas ratingowych.

Monitorowanie transakcji kredytowych

Istotne znaczenie dla obniżenia ryzyka działalności kredytowej miało obowiązkowe monitorowanie ekspozycji kredytowej.

Bank monitorował ekspozycję kredytową w całym okresie jej trwania.

Podstawowe obszary objęte monitorowaniem to:

- ryzyko klienta, poprzez okresową ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej,
- ryzyko transakcji, poprzez w szczególności okresową kontrolę stanu i wartości przedmiotu zabezpieczenia i stopnia realizacji przez kredytobiorcę dodatkowych warunków finansowania (tzw. kowenantów),
- terminowość obsługi i spłaty zadłużenia, poprzez bieżące monitorowanie stanu zadłużenia,
- relacje klienta z innymi bankami, poprzez okresową analizę informacji i raportów pozyskiwanych z zewnętrznych baz danych.

Częstotliwość i zakres monitorowania ekspozycji były zależne od poziomu identyfikowanego ryzyka i wzrastały w przypadku ekspozycji generujących podwyższony poziom ryzyka z powodu wysokiej kwoty zaangażowania, sytuacji finansowej klienta lub charakteru finansowanego przedsięwzięcia.

Grupa ekspozycji o podwyższonym poziomie ryzyka, wyłoniona na podstawie kryterium kwoty zaangażowania oraz ratingu klienta, podlegała cyklicznym przeglądom w aspekcie, między innymi, oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta, identyfikacji i sposobu mitygacji istotnych ryzyk generowanych przez transakcję, a także oceny wpływu potencjalnych odpisów na utratę wartości na wynik Banku.

W Banku funkcjonuje system wczesnego ostrzegania (System SWO), którego celem jest wczesna identyfikacja zagrożeń dla terminowej obsługi lub spłaty zadłużenia oraz ujawnianie ryzyka utraty lub spadku wartości przyjętego zabezpieczenia. System SWO umożliwiał stałą obserwację portfela, bieżące gromadzenie i rejestrowanie występujących sygnałów ostrzegawczych, ocenę ich istotności oraz podejmowanie i monitorowanie działań w przypadku wystąpienia istotnych sygnałów ostrzegawczych.

Monitorowanie portfela kredytowego dokonywane było na podstawie danych pozyskiwanych od klienta oraz przy wykorzystaniu informacji ze źródeł niezależnych od klienta. Proces monitorowania był wspierany przez dedykowane centralne narzędzia informatyczne.

Poprawność wykonywania procesu monitorowania, w tym identyfikowania sygnałów ostrzegawczych oraz realizacji działań zapobiegawczych w ramach Systemu SWO, jest monitorowana, a wyniki monitorowania były okresowo raportowane organom Banku.

Zarządzanie koncentracją zaangażowań

W ramach nadzoru nad koncentracją wierzytelności kredytowych Bank identyfikował, dokonywał pomiaru i monitorował ryzyko koncentracji zaangażowania na poziomie:

- 1) pojedynczego klienta/transakcji oraz
- 2) portfela kredytowego.

Na poziomie klienta i transakcji ryzyko koncentracji zaangażowania zarządzane było poprzez przestrzeganie nadzorczych limitów zaangażowania, wynikających z przepisów Prawa Bankowego, jak również poprzez stosowanie zasady, że przebieg procesu oceny i monitorowania ryzyka zależy od kwoty zaangażowania kredytowego.

Na poziomie portfela kredytowego zarządzanie koncentracją zaangażowań dokonywane było poprzez przestrzeganie limitów wewnętrznych, zatwierdzonych przez Zarząd Banku.

W szczególności Bank stosował następujące limity:

- branżowe – określające zaangażowanie Banku w najbardziej ryzykowne branże;
- geograficzne – zaangażowanie wobec innych krajów;
- dotyczące parametrów produktowych – np. maksymalne LTV;
- dotyczące portfela kredytów zabezpieczonych hipotecznie i finansujących nieruchomości – wynikające z Rekomendacji KNF;
- udziału kredytów walutowych w portfelu kredytów Banku,
- udziału zaangażowania w jeden segment klienta.

Poziom wykorzystania limitów był cyklicznie monitorowany i raportowany organom Banku. Limity wynikające z Prawa bankowego w 2012 roku nie zostały przekroczone. Okresowe przekroczenie wewnętrznych limitów dotyczyło w szczególności wysokości wskaźnika LTV i było spowodowane wzrostem kursów walutowych. W końcu 2012 roku odnotowano również przekroczenie wewnętrznego limitu dotyczącego udziału pożyczek gotówkowych dla klientów detalicznych pozyskanych przez pośredników w portfelu pożyczek gotówkowych ogółem. Bank podjął działania mitygujące ryzyko w tym zakresie oraz zmniejszające poziom wykorzystania limitów wewnętrznych. Pozostałe limity wewnętrzne nie zostały przekroczone.

Wskazania branż, w których Bank limituje finansowanie dokonuje się przy wykorzystaniu danych i analiz zamieszczonych w Raportach Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową – zewnętrznej jednostki badawczej, specjalizującej się w analizie i ocenie rozwoju branż.

Dążąc do ograniczenia ryzyka wynikającego z niekorzystnych zmian w sytuacji ekonomiczno-finansowej oraz otoczeniu zewnętrznym podmiotów działających w sektorze budowlanym, Bank wprowadził w 2012 roku kwotowy limit zaangażowania na finansowanie klientów prowadzących działalność gospodarczą w branżach budowlanych oraz w branżach powiązanych z branżami budowlanymi.

Szczegółowe informacje dotyczące koncentracji zaangażowań zawarte są w „Rocznym Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2012 roku”.

Identyfikacja ekspozycji zagrożonych utratą wartości – tryb postępowania

Czynności związane z identyfikacją i trybem postępowania z ekspozycjami kredytowymi zagrożonymi utratą wartości realizowane były w okresach miesięcznych (przebieg ekspozycji).

Przebieg ekspozycji kredytowych miał na celu:

- identyfikację ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości,
- pomiar utraty wartości ekspozycji kredytowych,
- utworzenie odpisów i rezerw.

Identyfikacja ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości polegała na rozpoznaniu, w odniesieniu do ekspozycji kredytowych Banku, występowania przesłanek utraty wartości w szczególności takich jak:

- opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekraczające 90 dni, z wyłączeniem ekspozycji kredytowych banków, dla których przyjmuje się opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekraczające 14 dni,
- pogorszenie się w okresie kredytowania sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika, wyrażające się zaklasyfikowaniem do klasy ratingowej 14 i gorszej,
- zawarcie umowy restrukturyzacyjnej lub zastosowanie ulgi w spłacie wierzytelności,
- wystąpienie innych zdarzeń, niż wymienione wyżej, wskazujących na istotne zagrożenie terminowej spłaty zadłużenia..

Pomiar utraty wartości przeprowadzany był dwiema metodami:

- metodą indywidualną,
- metodą portfelową.

Metoda indywidualna pomiaru utraty wartości stosowana była w odniesieniu do ekspozycji kredytowych indywidualnie istotnych spełniających zdefiniowane przez Bank kryteria odnoszące się do wysokości zaangażowania lub zdarzeń, które w ocenie Banku, rozpoznawane były jako przesłanka indywidualnej utraty wartości oraz ekspozycji kredytowych restrukturyzowanych, które na dzień wyceny nie są indywidualnie istotne, jednak w poprzednim okresie wyceniane były metodą indywidualną.

Model oszacowania utraty wartości bazował na wyliczeniu bieżącej wartości oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych związanych z daną ekspozycją kredytową. Bank dokonywał pomiaru utraty wartości ekspozycji kredytowych metodą indywidualną w oparciu o analizę dwóch scenariuszy: windykacyjnego i regularnej spłaty, ważonych prawdopodobieństwem realizacji danego scenariusza.

Portfelowa metoda pomiaru utraty wartości stosowana była w odniesieniu do ekspozycji kredytowych indywidualnie nieistotnych oraz ekspozycji kredytowych indywidualnie istotnych, które nie podlegały wycenie metodą indywidualną.

Dla celów pomiaru utraty wartości metodą portfelową ekspozycje grupowane były według podobnych charakterystyk ryzyka kredytowego. Parametry decydujące o zaklasyfikowaniu należności kredytowych do konkretnych grup ryzyka odzwierciedlały zdolność dłużnika do spłaty całości zaangażowania zgodnie z warunkami umowy.

Wysokość odpisów dla poszczególnej grupy zależała przede wszystkim od:

- przeciętnego ryzyka wystąpienia braku spłaty zadłużenia przez klienta zaklasyfikowanego do danej grupy (prawdopodobieństwo niewypłacalności – PD),
- szacowanego odzysku w przypadku wystąpienia braku spłaty kredytu (stopy odzysku – RR).

W 2012r. Bank dokonywał cyklicznego przeglądu metodologii ustalania PD i RR zgodnie z wprowadzonymi zasadami cyklicznego przeglądu adekwatności stosowanych parametrów.

Szczegółowe zasady rozpoznawania ekspozycji zagrożonych utratą wartości oraz pomiaru utraty wartości określone zostały w przepisach wewnętrznych Banku. Dodatkowo, zasady te zostały opisane w „Rocznym Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym Grupy Kapitałowej BOS S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2012 roku” (nota 5.1.1.).

System raportowania nt. ryzyka kredytowego

Informacja dotycząca poziomu ryzyka kredytowego w portfelu kredytowym Banku prezentowana jest Zarządowi Banku miesięcznie (Raport „Ryzyko kredytowe”), a Radzie Nadzorczej Banku – nie rzadziej niż kwartalnie (w ramach Raportu „Ryzyko bankowe”).

Raporty, o których mowa wyżej, zawierają w szczególności:

- informację na temat jakości portfela kredytowego (kredyty zagrożone oraz z utratą wartości)
- informację na temat poziomu ryzyka poszczególnych grup klientów oraz produktów o znaczącym udziale w portfelu kredytowym,
- wyniki monitorowania limitów,
- wyniki analiz wrażliwości oraz przeprowadzanych stress-testów,
- portfelowe miary ryzyka kredytowego,
- informacje na temat zmian regulacji nadzorczych (w tym rekomendacji) oraz sposobu ich realizacji,
- ocenę efektywności stosowanych modeli pomiaru ryzyka kredytowego.

W przypadku przekroczenia limitów, raporty zawierają informację na temat przyczyn przekroczenia oraz rekomendacje działań umożliwiających utrzymanie ryzyka na bezpiecznym dla Banku poziomie.

Poza standardowymi raportami na temat ryzyka kredytowego opracowywane są dodatkowe raporty i analizy wynikające z regulacji wewnętrznych i zewnętrznych lub też z potrzeb Banku (ze względu na poziom ryzyka, rozwój produktów lub też zmiany warunków makroekonomicznych i trendów rynkowych).

2.2.2. Zasady ograniczania ryzyka kredytowego

Zasady ograniczania ryzyka kredytowego w Banku były ściśle powiązane z zakresem prawnych zabezpieczeń uznawanych i stosowanych przez Bank w procesie kredytowym. Bank wymagał, aby transakcja była zabezpieczona na określonym poziomie. Poziom zabezpieczenia zależał w szczególności od: rodzaju transakcji, oceny sytuacji ekonomiczno-

finansowej klienta i długości okresu kredytowania.

Przy wyborze formy zabezpieczenia Bank dokonywał weryfikacji podstawowych kryteriów decydujących o jego skuteczności, w tym:

- płynności zabezpieczenia, tj. możliwości zbycia przedmiotu zabezpieczenia bez istotnego obniżenia jego ceny w czasie,
- wartości możliwej do uzyskania podczas ewentualnego postępowania windykacyjnego,
- dostępu i możliwości kontroli przedmiotu zabezpieczenia w okresie trwania ekspozycji.

Bank przyjmował zabezpieczenia rzeczowe i osobiste. Bank mógł stosować jednocześnie kilka form zabezpieczenia.

Podstawowe stosowane przez Bank formy zabezpieczenia obejmowały w szczególności:

- dla ekspozycji wobec osób fizycznych – nieruchomości mieszkalne, zastawy rejestrowe, poręczenia osób fizycznych, cesje praw z różnych form ubezpieczenia,
- dla ekspozycji wobec klientów innych niż osoby fizyczne – nieruchomości komercyjne, zabezpieczenia gotówkowe lub równoważne z gotówką, gwarancje i poręczenia podmiotów o dobrej sytuacji finansowo-ekonomicznej, przewłaszczenia i zastawy na przedmiotach majątku trwałego i wartościach niematerialnych, ubezpieczenia.

Dodatkowo, klient Banku mógł korzystać ze wszelkich prawnych form zabezpieczenia transakcji kredytowych przyjętych w Polsce, przewidzianych prawem cywilnym i prawem wekslowym.

Dla potrzeb określenia wartości zabezpieczenia Bank dokonywał korekty wartości przedmiotu przyjętego na zabezpieczenia stosując wskaźniki korygujące ustalone indywidualnie dla poszczególnych przedmiotów, w szczególności z wykorzystaniem stóp odzysku dla danego przedmiotu zabezpieczenia oraz wiedzy eksperckiej osób zaangażowanych operacyjnie w proces windykacji.

W szczególności, w przypadku nieruchomości podstawą do określenia wartości przyjmowanego zabezpieczenia była wycena sporządzona przez osobę posiadającą niezbędne kwalifikacje i doświadczenie w zakresie oceny wartości nieruchomości. Bank weryfikował wartość z wyceny wykorzystując dane, między innymi, z Systemu Analiz i Monitorowania Rynku Obrotu Nieruchomościami (AMRON).

Ustanowienie zabezpieczenia, o ile było ono wymagalne, stanowiło warunek uruchomienia finansowania.

Wartość zabezpieczenia podlega monitorowaniu w całym okresie trwania transakcji. W procesie monitorowania wartości nieruchomości Bank stosował, między innymi, portfelową aktualizację wartości przy wykorzystaniu metod statystycznych.

W przypadku zmniejszenia lub utraty wartości przez przedmiot stanowiący zabezpieczenie Bank, poprzez odpowiednie postanowienia w umowie o zawarcie transakcji kredytowej, był uprawniony do żądania ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia.

Pomiar i monitorowanie portfelowego ryzyka kredytowego

W celu określenia poziomu ryzyka kredytowego Bank wykorzystuje różne metody pomiaru i wyceny ryzyka kredytowego, w tym:

- stopy niewypłacalności (DR) i prawdopodobieństwo niewypłacalności (PD),
- stopy odzysku (RR),
- oczekiwaną stratę kredytową (EL),
- macierze migracji pomiędzy okresami opóźnienia lub klasami ryzyka,
- analizę generacji kredytów,
- udział i strukturę kredytów zagrożonych,
- udział i strukturę ekspozycji spełniających przesłankę indywidualnej utraty wartości.

Metodyki w zakresie wyznaczania wymienionych miar statystycznych podlegają cyklicznym przeglądom, są rozbudowywane oraz dostosowywane do rozwiązań rynkowych. Bank rozwija również narzędzia informatyczne wspierające pomiar i wycenę ryzyka kredytowego. Bank rozwija zakres wykorzystywanych mierników ryzyka kredytowego, jak również rozszerza zakres stosowania miar ryzyka w celu pełnego pokrycia portfela kredytowego Banku tymi metodami.

Bank standardowo wykorzystuje informacje nt. kosztu ryzyka kredytowego przy podejmowaniu decyzji o wprowadzeniu i zmianie produktu kredytowego oraz ustalaniu zasad dostępności do kredytu.

Dodatkowo Bank rozszerza zakres stosowania analiz wrażliwości oraz przeprowadzanych testów warunków skrajnych dla portfela kredytowego oraz kapitału wewnętrznego.

Bank cyklicznie waliduje modele ratingowe i scoringowe, opierając się na ocenie ilościowej siły dyskryminacyjnej na podstawie analizy szeregu miar statystycznych oraz ocenie jakościowej funkcjonowania modeli. Głównym elementem walidacji jest monitoring zdolności predykcyjnej modeli oraz ich wykorzystania w procesie kredytowym i procesie zarządzania ryzykiem kredytowym.

Wynik procesu walidacyjnego dostarcza informacje w szczególności dotyczące jakości i poprawności:

- adekwatności modeli w rozumieniu siły dyskryminacyjnej oraz stabilności,
- procesu budowy modeli,
- dokumentacji modeli,
- sposobu weryfikacji i zatwierdzania modeli,
- pozyskiwania, przetwarzania i składowania danych,
- implementacji,
- sposobu wykorzystania wewnętrznego modeli.

Wyniki walidacji wykorzystane są w procesie optymalizacji modeli oceny.

2.3. Ryzyko operacyjne

2.3.1. Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A.

Ryzyko operacyjne definiowane jest jako możliwość wystąpienia straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów wewnętrznych, ludzi i systemów lub zdarzeń zewnętrznych, obejmujące również ryzyko prawne.

W ramach Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. stosuje się, z uwzględnieniem rodzaju działalności prowadzonej przez poszczególne podmioty zależne, jednolite zasady zarządzania ryzykiem operacyjnym. Nadzór nad ryzykiem operacyjnym związanym z działalnością podmiotów zależnych sprawowany jest przez Bank.

Główne założenia w zakresie podejścia Banku do zarządzania ryzykiem operacyjnym określa „Polityka zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku Ochrony Środowiska S.A” przyjęta Uchwałą Rady Nadzorczej Banku.

Podstawowym celem zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku było zapewnienie bezpiecznego i zrównoważonego działania i rozwoju poprzez:

- ograniczenie i utrzymanie wielkości ryzyka operacyjnego na akceptowalnym poziomie, w ramach przyjętych przez Bank limitów,
- optymalizację efektywności operacyjnej Banku przez racjonalizację kosztów oraz skrócenie czasu reakcji i zapewnienie adekwatności podejmowanych przez Bank działań na zaistniałe zdarzenia ryzyka operacyjnego,
- usprawnienie organizacyjnej efektywności działania,
- realizację zaleceń wynikających z przepisów i rekomendacji instytucji nadzorczych.

Bank przy realizacji wszystkich działań dąży do ograniczania ryzyka operacyjnego. Priorytetem działań zarządczych w obszarze ryzyka operacyjnego jest monitorowanie tych procesów, w których ekspozycja na ryzyko operacyjne wynikająca z wyznaczonego profilu na ryzyko operacyjne jest największa.

Bank określa tolerancję na ryzyko operacyjne w skali całego Banku oraz wynikający z przyjętej tolerancji akceptowalny poziom ryzyka operacyjnego poprzez przyjęcie limitów na apetyt na ryzyko operacyjne.

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym w Banku polega na:

- identyfikacji zaistniałych i potencjalnych zdarzeń ryzyka operacyjnego,
- zapobieganiu i ograniczaniu powstawania zdarzeń ryzyka operacyjnego poprzez analizę przyczyn zaistniałych zdarzeń oraz stosowanie działań profilaktycznych, realizowanych przez każdego pracownika Banku,
- wydawaniu zaleceń oraz wprowadzaniu zmian organizacyjnych, mających na celu eliminację lub minimalizację ryzyka operacyjnego,
- bieżącym informowaniu o zaistniałych zdarzeniach ryzyka operacyjnego,
- ograniczaniu skutków zaistniałych zdarzeń ryzyka operacyjnego,
- prowadzeniu bieżącego i okresowego monitoringu poziomu ryzyka operacyjnego występującego w Banku,
- gromadzeniu niezbędnych danych umożliwiających określenie profilu ryzyka

- operacyjnego, ocenę zagrożenia oraz wycenę strat z tytułu ryzyka operacyjnego,
- okresowym raportowaniu Zarządowi Banku o funkcjonowaniu kluczowych oraz szczególnie narażonych z punktu widzenia ryzyka operacyjnego obszarów działalności Banku,
 - uświadamianiu pracowników o roli ryzyka operacyjnego towarzyszącego wykonywanym przez nich czynnościom.

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym odbywa się z wykorzystaniem rozwiązań systemowych oraz bieżącego zarządzania tym ryzykiem.

Systemowe zarządzanie ryzykiem operacyjnym polega na tworzeniu przepisów wewnętrznych, procedur i rozwiązań związanych z ryzykiem operacyjnym, między innymi, w zakresie zasobów ludzkich, organizacji Banku, systemów teleinformatycznych, bezpieczeństwa, procesów obsługi klientów, rachunkowości, bankowości elektronicznej i kart płatniczych, zlecenia usług podmiotom zewnętrznym.

Bieżące zarządzanie ryzykiem operacyjnym polega na zapobieganiu zdarzeniom ryzyka operacyjnego powstającym przy sprzedaży produktów, w procesach wewnętrznych oraz systemach, podejmowaniu działań zmierzających do ograniczenia liczby i skali występujących zdarzeń ryzyka operacyjnego, likwidowaniu negatywnych skutków zdarzeń ryzyka operacyjnego oraz rejestrowaniu zdarzeń ryzyka operacyjnego.

Bank gromadził informacje o istotnych zdarzeniach ryzyka operacyjnego w bazie danych zdarzeń ryzyka operacyjnego, posługując się w tym celu dedykowaną aplikacją informatyczną.

Gromadzone informacje wykorzystywane były do:

- bieżącego monitorowania poziomu ryzyka operacyjnego,
- monitorowania działań jednostek i komórek organizacyjnych związanych z zaistniałymi zdarzeniami,
- wyceny strat z tytułu ryzyka operacyjnego,
- generowania raportów dotyczących zaistniałych zdarzeń w zakresie ryzyka operacyjnego, w tym raportów na potrzeby instytucji zewnętrznych.

Bank analizuje informacje na temat ryzyka operacyjnego w ramach Grupy Kapitałowej BOŚ S.A., opiniuje przepisy wewnętrzne podmiotów zależnych w tym obszarze oraz przekazuje podmiotom zależnym rekomendacje działań w zakresie systemowego zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Szczegółowe zasady zarządzania ryzykiem operacyjnym określają przepisy wewnętrzne Banku.

2.3.2. Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka operacyjnego

Głównym celem systemu raportowania ryzyka operacyjnego było ograniczanie i zapobieganie stratom powstałym wskutek zaistnienia zdarzeń ryzyka operacyjnego.

Zadaniem tego systemu było:

- bieżące informowanie o zaistniałych w Banku zdarzeniach ryzyka operacyjnego,

- okresowe raportowanie o funkcjonowaniu obszarów działalności Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. szczególnie narażonych na ryzyko operacyjne.

W bieżącym informowaniu o zaistniałych w Banku zdarzeniach wykorzystywana była aplikacja informatyczna, w której były gromadzone i przechowywane dane o istotnych zdarzeniach ryzyka operacyjnego.

W Banku sporządzano syntetyczną informację o profilu, poziomie i zarządzaniu ryzykiem operacyjnym w Banku Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. Informacja prezentowana była na posiedzeniach Komitetu Ryzyka Operacyjnego, Zarządu i Rady Nadzorczej Banku.

Informacja przedstawiała:

- profil ryzyka operacyjnego,
- podstawowe wskaźniki charakteryzujące ryzyko operacyjne,
- istotne wydarzenia i zagrożenia w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A.,
- wyniki przeprowadzonych przeglądów ryzyka operacyjnego,
- potencjalne zagrożenia wynikające z zaistniałych na rynku krajowym istotnych zdarzeń ryzyka operacyjnego,
- wnioski i zalecenia.

W Banku opracowywano także miesięczne raporty o zaistniałych zdarzeniach ryzyka operacyjnego kierowane do członków Komitetu Ryzyka Operacyjnego, zawierające informacje na temat zaistniałych zdarzeń ryzyka operacyjnego oraz podejmowanych w Banku działaniach ograniczających ryzyko wynikające z tych zdarzeń.

2.3.3. Zasady ograniczania ryzyka operacyjnego

Bank realizował model zarządzania ryzykiem operacyjnym, w którym odpowiedzialność za bieżące zarządzanie ryzykiem operacyjnym spoczywała na wszystkich pracownikach Banku, a w szczególności na dyrektorach komórek organizacyjnych/biur Centrali oraz Oddziałów Banku - zgodnie z zakresem odpowiedzialności i zadań.

W toku bieżącej, codziennej działalności pracownicy identyfikowali, kwantyfikowali, ograniczali i monitorowali ryzyko operacyjne w swoich obszarach działania.

Dodatkowo, w zarządzaniu ryzykiem operacyjnym wykorzystywane były również inne metody, narzędzia i procesy, które ograniczały ryzyko operacyjne:

- organizacja pracy zapewniająca ograniczenie powstania ryzyka operacyjnego poprzez, między innymi, rozdzielenie funkcji wykonawczych od kontrolnych,
- kontrola wewnętrzna,
- polityka kadrowa,
- okresowe przeglądy ryzyka operacyjnego oparte o proces samooceny,
- mapy ryzyka budowane w celu identyfikacji źródeł występowania potencjalnych zagrożeń oraz dokonania oceny poziomu ryzyka z tego tytułu,
- klauzule w zawieranych umowach z podmiotami zewnętrznymi, ograniczające ryzyko operacyjne,

- limity w zakresie podejmowania decyzji lub dokonywania operacji w Banku,
- ubezpieczenie mienia bankowego w wyspecjalizowanych firmach,
- kluczowe wskaźniki ryzyka operacyjnego (KRI),
- dokumentowanie stosowanych w Banku rozwiązań metodycznych, procesowych, organizacyjnych i informatycznych,
- automatyzacja czynności w wyniku zastosowania rozwiązań informatycznych, oraz zwiększenie jakości działań poprzez wykorzystywanie specjalistycznego oprogramowania,
- zarządzanie prawami dostępu do pomieszczeń i systemów, w celu ograniczenia możliwości dokonywania działań przez nieuprawnione osoby,
- szkolenia wewnętrzne dla pracowników Banku mające na celu uświadomienie i zrozumienie roli, wpływu oraz sposobów postępowania w zakresie ryzyka operacyjnego,
- plany ciągłości działania i plany awaryjne opracowywane dla procesów krytycznych biznesowych Banku,
- analiza adekwatności obliczonych wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka operacyjnego, do rzeczywiście ponoszonego ryzyka operacyjnego przez Bank,
- testy warunków skrajnych dla wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka operacyjnego,
- zasady prowadzenia i zarządzania projektami.

Metody ograniczania ryzyka operacyjnego w poszczególnych podmiotach zależnych uwzględniają specyfikę i skalę działalności tych podmiotów.

INFORMACJE DOTYCZĄCE STOSOWANIA NORM OSTROŻNOŚCIOWYCH

3.1. Opis jednostek powiązanych

Grupę Kapitałową Banku Ochrony Środowiska S.A. na dzień 31 grudnia 2012 roku tworzyły Bank Ochrony Środowiska S.A., pełniący rolę dominującą nad jednostkami bezpośrednio zależnymi: Dom Maklerski BOŚ S.A., BOŚ Eko Profit S.A., BOS Finance AB oraz Invest Management Bank Ochrony Środowiska S.A. Spółka Komandytowo Akcyjna.

Dom Maklerski BOŚ S.A. prowadził działalność na rynku kapitałowym, w szczególności świadczył usługi maklerskie.

BOŚ Eko Profit S.A. prowadził działalność finansową i doradczą, uzupełniającą ofertę usługową Banku.

BOŚ Finance AB realizował usługi finansowe, w tym związane z emisją euroobligacji wyemitowanych w 2011 roku.

Invest Management Bank Ochrony Środowiska S.A. S.K.A. prowadził działalność finansową, w tym w zakresie inwestycji w papiery wartościowe oraz zaspokajał potrzeby Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. w zakresie najmu i zarządzania powierzchnią biurową i usługową.

Ponadto w myśl ustawy o rachunkowości z dnia 29 września 1994 roku, przez jednostkę powiązaną z jednostką rozumie się także jednostkę stowarzyszoną. Jednostką stowarzyszoną z Bankiem było Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji WODKAN S.A. w Ostrowie Wielkopolskim.

Podstawowym obszarem działalności WODKAN S.A. było świadczenie usług, między innymi, w zakresie produkcji i dostawy wody pitnej, odbioru i oczyszczania ścieków, działalność inwestycyjna - budowa urządzeń wodnokanalizacyjnych.

3.1.1. Jednostki, które były objęte konsolidacją pełną

Dom Maklerski Banku Ochrony Środowiska S.A.

Bank posiada bezpośrednio akcje reprezentujące 100% kapitału zakładowego DM BOŚ S.A., co uprawnia do wykonywania 100% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu tej Spółki.

Podstawowe informacje:

Firma i forma prawna:	Dom Maklerski Banku Ochrony Środowiska S.A.
Siedziba i adres:	Warszawa, ul. Marszałkowska 78/80, 00-517 Warszawa
Kapitał zakładowy:	25.194.000 PLN
Podstawowy przedmiot działalności:	działalność maklerska

BOŚ Eko Profit S.A.

Bank posiada bezpośrednio akcje reprezentujące 100% kapitału zakładowego BOŚ Eko Profit S.A., co uprawnia do wykonywania 100% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu tej spółki.

Podstawowe informacje:

Firma i forma prawna:	BOŚ Eko Profit S.A.
Siedziba i adres:	Warszawa, aleja Jana Pawła II 12/133, 00-950 Warszawa
Kapitał zakładowy:	8.500.000 PLN
Podstawowy przedmiot działalności:	pośrednictwo finansowe, działalność usługowa

BOS Finance AB

Bank posiada bezpośrednio akcje reprezentujące 100% kapitału zakładowego BOS Finance AB, co uprawnia do wykonywania 100% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu tej spółki.

Podstawowe informacje:

Firma i forma prawna:	BOS Finance AB
Siedziba i adres:	Sztokholm, Sergels Torg 12, 12 tr, Box 16285, 103 25 Sztokholm, Szwecja
Kapitał zakładowy:	99.499,97 EUR
Podstawowy przedmiot działalności:	usługi finansowe, w szczególności emisja obligacji, w tym na rynkach międzynarodowych, zaciąganie i udzielanie pożyczek inwestorom instytucjonalnym i prywatnym, z wyłączeniem działalności bankowej wymagającej licencji bankowej

Invest Management BOS S.A. SKA

Bank posiada bezpośrednio akcje reprezentujące 99,62% kapitału zakładowego w spółce, co uprawnia do wykonywania 99,62% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu tej spółki, pozostały udział w kapitale zakładowym w wysokości 0,38% należy do spółki bezpośrednio zależnej od Banku - BOŚ Eko Profit S.A.

Podstawowe informacje:

Firma i forma prawna:	Invest Management Bank Ochrony Środowiska S.A. Spółka Komandytowo Akcyjna
Siedziba i adres:	Warszawa, Aleja Jana Pawła II 12, 00-950 Warszawa
Kapitał zakładowy:	261 000 PLN
Podstawowy przedmiot działalności:	działalność finansowa, w tym w zakresie inwestycji w papiery wartościowe

Tabela 1: Jednostki objęte konsolidacją pełną

Lp.	Spółki podporządkowane	Siedziba	Rodzaj działalności	Udział % w kapitale Spółki na dzień 31-12-2012	Udział % w głosach na dzień 31-12-2012	Metoda konsolidacji	KRS
Podmioty zależne bezpośrednio							
1.	Dom Maklerski BOŚ S.A.	Warszawa	Usługi maklerskie	100%	100%	Konsolidacja metodą pełną	Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy XII Wydz. Gosp. KRS 0000048901
2.	BOŚ Eko Profit S.A.	Warszawa	Pośrednictwo finansowe, działalność w zakresie doradztwa	100%	100%	Konsolidacja metodą pełną	Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy XII Wydz. Gosp. KRS 0000336182
3.	BOŚ Finance AB	Sztokholm	Usługi finansowe	100%	100%	Konsolidacja metodą pełną	Swedish Companies Registration Office. Registered office Stockholm 556848-9164
4.	Invest Management BOŚ S.A. S.K.A.	Warszawa	Usługi finansowe	99,62%	99,62%	Konsolidacja metodą pełną	Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy XII Wydz. Gosp. KRS 0000015525

Źródło:

1. Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2012 roku,
2. Bank

3.1.2. Jednostki, które były objęte konsolidacją proporcjonalną

Nie występowały jednostki objęte konsolidacją proporcjonalną.

3.1.3. Jednostki i udziały, które pomniejszały fundusze własne

Fundusze własne Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. nie były pomniejszane o wartość udziałów w jednostkach zależnych.

3.1.4. Jednostki, które nie były ani konsolidowane, ani nie pomniejszyły funduszy własnych

WODKAN Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A.

Na dzień 31 grudnia 2012 roku Bank posiadał akcje spółki WODKAN Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A. stanowiące 29,48% udziału w kapitale zakładowym Spółki. Spółka na dzień 31 grudnia 2012 roku klasyfikowana była jako jednostka stowarzyszona. W sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. akcje Spółki wykazane są według kosztu historycznego.

3.2. Informacje o istotnych, istniejących lub przewidywanych, przeszkodach natury prawnej lub praktycznej, w szybkim przekazaniu funduszy własnych albo spłacie zobowiązań między podmiotem dominującym a jego podmiotami zależnymi

W 2012 roku nie zaistniały przeszkody natury prawnej i praktycznej w szybkim przekazaniu funduszy własnych albo w spłacie zobowiązań pomiędzy BOŚ S.A. a jego podmiotami zależnymi.

3.3. Łączna kwota niedoborów kapitału we wszystkich podmiotach zależnych nie objętych konsolidacją oraz imienna lista tych podmiotów, przy czym niedobór kapitału jest rozumiany jako różnica między faktycznymi funduszami własnymi i minimalnym wymogiem kapitałowym

Bank nie posiadał udziałów w podmiotach zależnych, które nie byłyby objęte konsolidacją.

INFORMACJE DOTYCZĄCE FUNDUSZY WŁASNYCH

4.1. Podstawowe informacje dotyczące głównych właściwości i warunków odnoszących się do wszystkich pozycji i składników funduszy własnych

Fundusze własne obejmują fundusze podstawowe oraz fundusze uzupełniające w kwocie nieprzewyższającej funduszy podstawowych.

I. Fundusze podstawowe Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. obejmują:

1. **Fundusze zasadnicze**, które stanowią:
 - 1) wpłacony i zarejestrowany kapitał zakładowy,
 - 2) kapitał zapasowy,
 - 3) kapitał rezerwowy.

Kapitał zakładowy dotyczy jedynie kapitału jednostki dominującej. Wykazywany jest według wartości nominalnej, zgodnie ze statutem oraz wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego.

Szczegółowe informacje na temat kapitału zakładowego przedstawiono w nocie 38 do „Rocznego Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2012 roku”.

Kapitał zapasowy składa się z:

- 1) nadwyżki osiągniętej przy emisji akcji powyżej ich wartości nominalnej pozostałej po pokryciu kosztów emisji,
- 2) podziału zysku po opodatkowaniu,
- 3) różnic z wyceny zbytych i zlikwidowanych środków trwałych.

Część kapitału zapasowego w wysokości jednej trzeciej kapitału zakładowego może być przeznaczona jedynie na pokrycie straty wykazanej w sprawozdaniu finansowym.

Kapitał rezerwowy tworzy się z odpisów z rocznego zysku netto niezależnie od kapitału zapasowego z przeznaczeniem na pokrycie szczególnych strat i wydatków.

2. Pozycje dodatkowe funduszy podstawowych

Na dzień 31 grudnia 2012 roku w kalkulacji funduszy własnych w pozycjach dodatkowych funduszy podstawowych uwzględniono fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej oraz niepodzielony zysk z lat ubiegłych.

3. Pozycje pomniejszające fundusze podstawowe

Do pozycji pomniejszających fundusze podstawowe Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. zalicza się:

- 1) akcje własne,
- 2) wartości niematerialne,
- 3) stratę z lat ubiegłych (pozycja nie wystąpiła w 2012 roku),
- 4) niezrealizowaną stratę na dłużnych instrumentach zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży.

II. Fundusze uzupełniające Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. obejmują:

1. Kapitał z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych.
1. Dodatkowe pozycje funduszy uzupełniających za zgodą KNF, tj. zobowiązania podporządkowane:
 - 1) w dniu 3 marca 2010 roku KNF wyraziła zgodę na zaliczenie do funduszy uzupełniających Banku kwoty stanowiącej zobowiązanie podporządkowane z tytułu emisji w dniu 3 listopada 2009 roku obligacji zwykłych na okaziciela serii A.
 - 2) w dniu 6 października 2011 roku KNF wyraziła zgodę na zaliczenie do funduszy uzupełniających Banku kwoty stanowiącej zobowiązanie podporządkowane z tytułu emisji w dniu 18 maja 2011 roku obligacji zwykłych na okaziciela serii D.
 - 3) w dniu 16 maja 2012 roku KNF wyraziła zgodę na zaliczenie do funduszy uzupełniających Banku kwoty stanowiącej zobowiązanie podporządkowane z tytułu emisji w dniu 28 lutego 2012 roku obligacji zwykłych na okaziciela serii G.
2. Inne pozycje określone przez KNF, tj. 80% wartości niezrealizowanych zysków na instrumentach dłużnych i kapitałowych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży przed opodatkowaniem podatkiem dochodowym.

4.2. Suma funduszy własnych oraz wartość poszczególnych składników i pomniejszych funduszy podstawowych i uzupełniających określonych w art. 127 ustawy Prawo bankowe i uchwale KNF nr 325/2011

Przedstawione poniżej fundusze własne zostały wyliczone zgodnie z art. 127 Prawa bankowego oraz uchwałą KNF nr 325/2011.

Tabela 2: Składniki funduszy własnych Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.

Składniki funduszy własnych Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.	w tys. PLN Wartość skonsolidowana na 31-12-2012
I. Fundusze podstawowe	1 188 416
1. Fundusze zasadnicze	1 296 711
Kapitał zakładowy	228 732
Kapitał zapasowy, w tym:	1 013 442
- ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	533 046
- z zysku po opodatkowaniu	479 183
- odpisy aktualizujące wartość rzeczowych aktywów trwałych zbywanych lub likwidowanych	1 213
Kapitał rezerwowy	54 537
2. Pozycje dodatkowe funduszy podstawowych	67 291
Fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej	48 302
Niepodzielony zysk z lat ubiegłych	18 989
3. Pozycje pomniejszające fundusze podstawowe	- 175 586
Akcje własne	-1 161
Wartości niematerialne	-169 649
Inne pomniejszenia funduszy podstawowych, w tym:	-4 776
- niezrealizowane straty na instrumentach dłużnych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży	-4 776

II. Fundusze uzupełniające	349 923
1.Kapitał z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych	3 112
2.Dodatkowe pozycje funduszy uzupełniających	320 000
- Zobowiązanie podporządkowane	320 000
3. Inne pozycje, w tym:	26 811
- niezrealizowane zyski na instrumentach dłużnych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży	22 961
- niezrealizowane zyski na instrumentach kapitałowych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży	3 850
Suma funduszy własnych Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.	1 538 339
Kapitał krótkoterminowy	26 550
Suma funduszy własnych i kapitału krótkoterminowego Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.	1 564 889

Źródło: Bank

Kapitał krótkoterminowy wyznaczony został jako zysk rynkowy obliczony narastająco do dnia sprawozdawczego, pomniejszony o znane obciążenia, w tym dywidendy, w zakresie w jakim nie został zaliczony do funduszy własnych lub podzielony w inny sposób, w kwocie nieprzekraczającej sumy wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego, ryzyka kredytowego kontrahenta, ryzyka rozliczenia i dostawy oraz przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań w portfelu handlowym.

4.3. Pozycje wymienione w § 3 ust. 1 pkt 4 i 5 uchwały KNF nr 325/2011

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. nie stosowała metody wewnętrznych ratingów, nie posiadała również ekspozycji sekurytyzacyjnych.

INFORMACJE DOTYCZĄCE PRZESTRZEGANIA WYMOGÓW KAPITAŁOWYCH

5.1. Opis metody stosowanej przez Bank do oceny adekwatności kapitału wewnętrznego stanowiącego wsparcie bieżącej i przyszłej działalności Banku

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. wdrożyła proces monitorowania i oceny adekwatności kapitału wewnętrznego – proces ICAAP (Proces Oceny Adekwatności Kapitału Wewnętrznego - ang. Internal Capital Adequacy Assessment Process), który został zatwierdzony przez Zarząd Banku i Radę Nadzorczą Banku.

W ramach procesu dokonywana jest ocena istotności występujących w działalności Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. ryzyk oraz szacowany jest kapitał wewnętrzny na pokrycie tych ryzyk. Kapitał wewnętrzny definiowany jest jako szacowana przez Grupę Kapitałową BOŚ S.A. kwota kapitału niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka, występujących w działalności Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. uwzględniająca zmiany otoczenia gospodarczego oraz przewidywany poziom ryzyka. Kapitał wewnętrzny powinien pokrywać przewidywany przez Grupę Kapitałową BOŚ S.A. poziom strat nieoczekiwanych, na które Grupa może być narażona w przyszłości.

Dla ryzyk:

- ryzyka operacyjnego,
- ryzyka rynkowego

objętych I Filarem NUK kapitał wewnętrzny Banku był równy regulacyjnym wymogom kapitałowym.

Dla ryzyka kredytowego, również objętego I Filarem NUK, sposób szacowania kapitału wewnętrznego opisany został w dalszej części pkt 5.1.

Dla następujących ryzyk wynikających z II Filara NUK:

- ryzyka koncentracji zabezpieczeń,
- ryzyka koncentracji branżowej,
- ryzyka koncentracji największych zaangażowań,
- ryzyka płynności,
- ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej,
- ryzyk biznesowego i strategicznego,
- ryzyka cyklu gospodarczego,
- ryzyka modeli,
- ryzyka kraju,
- ryzyka rezydualnego,
- ryzyka prawno – regulacyjnego,
- ryzyka braku zgodności,
- ryzyka reputacji,
- ryzyka ekologicznego,
- ryzyka kapitałowego,
- ryzyka DM BOŚ S.A.

kapitał wewnętrzny ustalany był na podstawie obowiązujących w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. metodyk, określonych w regulacjach wewnętrznych Grupy. Regulacje te stanowiły podstawę do monitorowania, oceny poziomu istotności oraz wyznaczania kapitału

wewnętrzny dla poszczególnych ryzyk występujących w działalności Banku i Domu Maklerskiego BOŚ S.A.

Ryzyka uwzględniane w procesie szacowania kapitału wewnętrznego zdefiniowane były w politykach i regulacjach wewnętrznych jak poniżej:

- **ryzyko kredytowe** – ryzyko związane z zagrożeniem nie wywiązania się kredytobiorcy z postanowień umowy kredytowej, w szczególności chodzi o niedotrzymanie terminu spłaty kapitału, odsetek oraz pozostałych kosztów kredytowania,
- **ryzyko operacyjne** – możliwość wystąpienia straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów wewnętrznych, ludzi i systemów lub zdarzeń zewnętrznych, obejmujące również ryzyko prawne; w zakres ryzyka operacyjnego nie włącza się ryzyka reputacji i strategicznego,
- **ryzyko rynkowe w księdze handlowej** – potencjalny negatywny wpływ zmiany czynników rynkowych tj. stóp procentowych (**ryzyko stopy procentowej**), kursów walutowych (**ryzyko walutowe**), cen akcji, towarów i instrumentów pochodnych (**ryzyko cen akcji, towarów i instrumentów pochodnych**) na wynik finansowy Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. oraz / lub na wartość bieżącą posiadanych przez Grupę Kapitałową BOŚ S.A. dłużnych papierów wartościowych, akcji, towarów i innych instrumentów wrażliwych na zmiany parametrów rynkowych,
- **ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej** – ryzyko niekorzystnego wpływu zmian stóp procentowych na wynik finansowy oraz kapitały Banku dla pozycji ujmowanych w księdze bankowej,
- **ryzyko koncentracji** – ryzyko związane z pogorszeniem się zdolności kredytowej zagrażającej wykonaniu zobowiązania w wyniku uzależnienia się (braku dywersyfikacji) lub nadmiernej ekspozycji wobec jednego podmiotu lub podmiotów powiązanych, segmentów itp., wynikające z zaangażowań Banku:
 - wobec kredytobiorców z tego samego sektora gospodarczego,
 - zabezpieczonych tym samym rodzajem zabezpieczenia,
 - wobec największych zaangażowań,
- **ryzyko płynności** – brak zdolności Banku do finansowania aktywów i terminowego wywiązywania się ze zobowiązań płatniczych oraz utrzymania wypłacalności w toku normalnej działalności Banku oraz w sytuacjach obniżenia poziomu depozytów, jak również w innych niespodziewanych warunkach,
- **ryzyko cyklu gospodarczego** – ryzyko negatywnego wpływu cyklu gospodarczego na działalność Banku,
- **ryzyko kraju** – niebezpieczeństwo, że kontrahent z danego kraju może nie być w stanie wypełnić swych zobowiązań wskutek m.in. restrykcji nałożonych przez władze centralne kraju kontrahenta na rozliczenia międzynarodowe, niepokojów wewnętrznych oraz z innych przyczyn związanych z sytuacją makroekonomiczną, bądź polityczno-społeczną kraju kontrahenta, obejmujące m.in. ryzyko konwersji waluty, które polega na tym, że władze danego kraju ograniczają administracyjnie możliwość zamiany jednej waluty na drugą oraz ryzyko transferu, które występuje, gdy na mocy decyzji władz kraju, z którymi Bank prowadzi transakcje, zostanie ograniczony lub całkowicie zakazany transfer należności, wskutek czego kontrahent nie będzie w stanie wypełnić swoich zobowiązań,

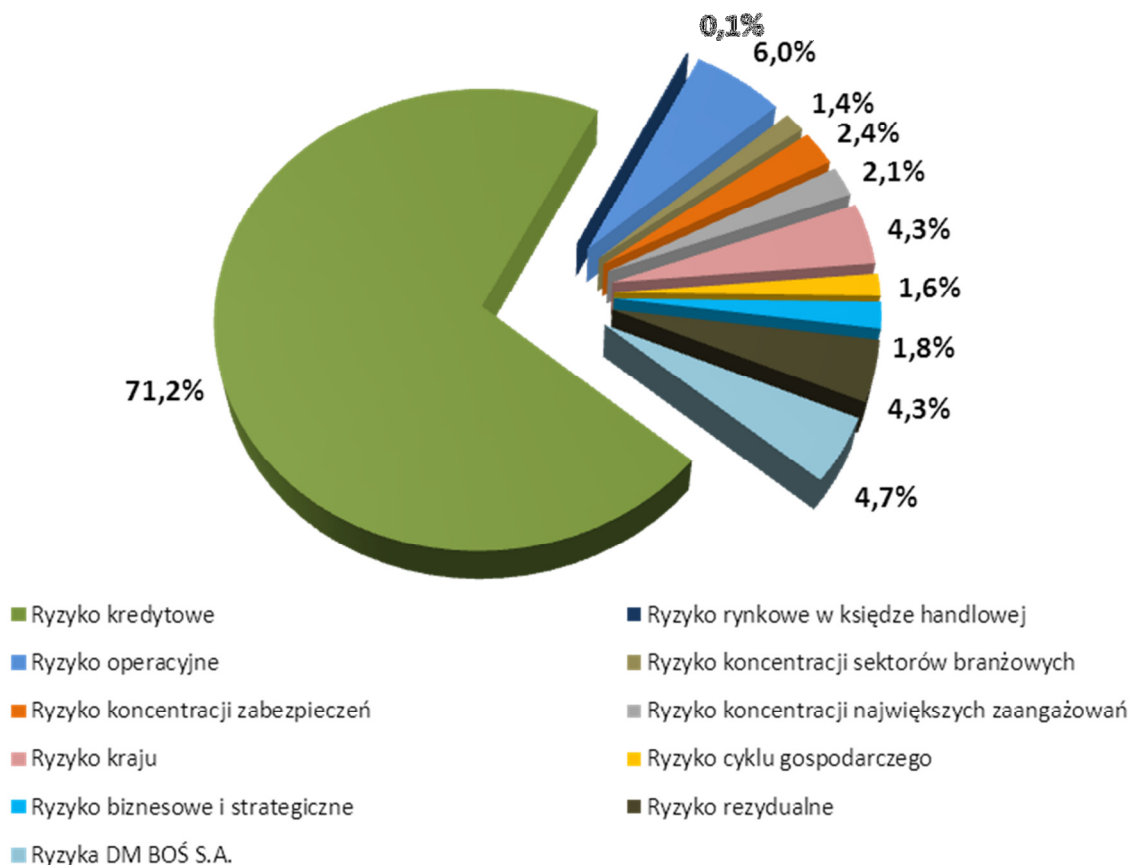
- **ryzyko rezydualne** – ryzyko wystąpienia straty w przypadku niewykonania zobowiązania, wynikającej z mniejszej kwoty odzysku od oczekiwanej przy uwzględnieniu ustanowionych zabezpieczeń,
- **ryzyko prawno - regulacyjne** – prawdopodobieństwo poniesienia strat materialnych i niematerialnych, powstające m.in.: na skutek błędnego lub zbyt późnego opracowania lub uchwalenia regulacji prawnych, niestabilności uregulowań prawnych, zmian w orzecznictwie, błędnego ukształtowania stosunków prawnych, oraz niekorzystnych rozstrzygnięć sądów lub organów administracji publicznej rozstrzygających sprawy sporne powstające na tle stosunków prawnych danej organizacji z innymi podmiotami. Ryzyko to obejmuje także nieefektywność prowadzonego biznesu wskutek ponoszonych kosztów związanych z niestabilnością uregulowań prawnych lub zmian w orzecznictwie,
- **ryzyko biznesowe i strategiczne** – ryzyko zmienności dochodów, wpisane we wszystkie linie biznesowe z powodu niepewności, co do realizacji przychodów i kosztów zawartych w strategii Banku, w tym kosztów związanych z pozyskaniem dodatkowych kapitałów, głównie z powodu zmian w otoczeniu ekonomicznym i poziomie konkurencyjności,
- **ryzyko reputacji** – ryzyko pogorszenia się sytuacji Banku wskutek niekorzystnych zmian w postrzeganiu Banku spowodowanych czynnikami zewnętrznymi,
- **ryzyko braku zgodności** – ryzyko wystąpienia sankcji prawnych, strat finansowych lub utraty reputacji, na jakie narażony jest Bank w wyniku niezastosowania się do obowiązujących przepisów prawa i przepisów wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania (ryzyko compliance),
- **ryzyko kapitałowe** - ryzyko związane z niedostosowaniem funduszy własnych do skali prowadzonej przez Bank działalności, poziomu i profilu ponoszonego ryzyka,
- **ryzyko modelu** – ryzyko związane z wdrożeniem nieprawidłowo zbudowanych (zdefiniowanych) modeli lub parametrów, niewłaściwego zastosowania modeli lub braku niezbędnej ich aktualizacji. Jest to również ryzyko nienależytej kontroli i monitoringu w trakcie funkcjonowania modelu.

Przyjmując kryteria istotności jako ryzyka istotne na dzień 31 grudnia 2012 roku uznano:

- ryzyko kredytowe,
- ryzyko rynkowe,
- ryzyko operacyjne,
- ryzyko koncentracji zabezpieczeń,
- ryzyko koncentracji branżowej,
- ryzyko koncentracji największych zaangażowań,
- ryzyko kraju,
- ryzyko cyklu gospodarczego,
- ryzyko biznesowe i strategiczne,
- ryzyko rezydualne,
- ryzyka DM BOŚ S.A. (kredytowe, rynkowe, operacyjne, cyklu gospodarczego, rezydualne, modelu).

Kapitał wewnętrzny dla Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 roku wyniósł 913 042 tys. PLN, a jego struktura przedstawiała się następująco:

Struktura kapitału wewnętrznego na pokrycie ryzyk w działalności Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. wg stanu na 31.12.2012r.

W Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. dokonywany jest cyklicznie przegląd procesu ICAAP. W wyniku przeprowadzonego w 2012 roku przeglądu w szczególności nastąpiły:

- zmiana sposobu oceny istotności ryzyka cyklu gospodarczego,
- wdrożenie raportowania w zakresie ryzyk trudnomierzalnych.

Zmiany, o których mowa wyżej, zostały wdrożone w I kwartale 2012 roku.

W III kwartale 2012 roku Bank wdrożył narzędzie wspierające pomiar kapitału wewnętrznego na ryzyko kredytowe w oparciu o nieoczekiwaną stratę. Cel wdrożenia narzędzia to m.in.:

- pomiar kapitału wewnętrznego na ryzyko kredytowe w oparciu o wewnętrzne, bardziej zaawansowane, metody,
- usprawnienie i automatyzacja procesu wyliczania kapitału wewnętrznego na ryzyko kredytowe i generowania raportów zarządczych w tym zakresie.

Dodatkowo wprowadzono tzw. „progi ostrożnościowe” ograniczające maksymalne obniżenie kapitału wewnętrznego na ryzyko kredytowe w kolejnych latach stosowania metody wewnętrznej do 10%, 15% i 20%.

Od grudnia 2012r. ww. narzędzie funkcjonuje produkcyjnie i pierwsze wyliczenia zostały przeprowadzone wg stanu na dzień 31 grudnia 2012r.

5.2. Kwoty stanowiące 8% ekspozycji ważonej ryzykiem oddzielnie dla każdej z klas ekspozycji określonych w § 20 ust. 1 załącznika nr 4 do uchwały KNF nr 76/2010 (w przypadku stosowania metody standardowej do obliczania kwot ekspozycji ważonych ryzykiem zgodnie z załącznikiem nr 4 do uchwały KNF nr 76/2010)

W celu wyliczenia wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. stosowana była metoda standardowa, określona w załączniku nr 4 do uchwały KNF nr 76/2010.

Na dzień 31 grudnia 2012 roku wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego (8% ekspozycji ważonej ryzykiem) Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. w podziale na klasy aktywów kształtował się następująco:

Tabela 3: Wymogi z tytułu ryzyka kredytowego w podziale na klasy aktywów

Klasa aktywów	8% ekspozycji ważonej ryzykiem
Rządy i banki centralne	375
Samorządy terytorialne i władze lokalne	53 978
Organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	3 575
Banki wielostronnego rozwoju	-
Organizacje międzynarodowe	-
Instytucje – banki	22 673
Przedsiębiorstwa	297 694
Detaliczne	300 049
Zabezpieczone na nieruchomościach	25 981
Przeterminowane	20 371
Ekspozycje należące do nadzorczych kategorii wysokiego ryzyka	492
Obligacje zabezpieczone	-
Ekspozycje krótkoterminowe wobec banków i przedsiębiorstw	-
Ekspozycje z tytułu uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	-
Pozostałe	19 766
Razem	744 954

w tys. PLN

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdanie COREP wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 roku

5.3. Kwota minimalnych wymogów kapitałowych, o których mowa w § 6 ust.1 pkt 2 do uchwały KNF nr 76/2010, łącznie oraz oddzielnie dla każdego rodzaju ryzyka

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. w 2012 roku kalkulowała współczynnik wypłacalności na bazie całkowitego wymogu kapitałowego będącego sumą wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka, wyliczonych zgodnie z uchwałą KNF nr 76/2010, dla następujących ryzyk:

- ryzyka z grupy ryzyka kredytowego, w tym:
 - ryzyka kredytowego
 - ryzyka kredytowego kontrahenta,
 - ryzyka rozmycia i dostawy instrumentów do rozliczenia w późniejszym terminie²,
- ryzyka z grupy ryzyka rynkowego, w tym:

² Na koniec okresu objętego Informacją ryzyko nie występowało.

- ryzyka walutowego,
 - ryzyka cen towarów,
 - ryzyka cen kapitałowych papierów wartościowych,
 - ryzyka szczególnego cen instrumentów dłużnych,
 - ryzyka ogólnego stóp procentowych,
- ryzyka operacyjnego.

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego wyznaczano tzw. metodą standardową, określoną w załączniku nr 4 do uchwały KNF nr 76/2010.

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka walutowego wyznaczano tzw. metodą podstawową, określoną w załączniku nr 6 do uchwały KNF nr 76/2010.

Wymóg kapitałowy z tytułu cen towarów wyznaczono tzw. metodą uproszczoną, określoną w załączniku nr 7 do uchwały KNF nr 76/2010.

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka cen kapitałowych papierów wartościowych wyznaczano tzw. metodą uproszczoną, określoną w załączniku nr 8 do uchwały KNF nr 76/2010.

Wymóg z tytułu ryzyka szczególnego cen instrumentów dłużnych wyznaczano tzw. metodą podstawową, określoną w załączniku nr 9 do uchwały KNF nr 76/2010.

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka ogólnego stóp procentowych wyznaczano tzw. metodą zaktualizowanego średniego okresu zwrotu, określoną w załączniku nr 10 do uchwały KNF nr 76/2010.

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta obliczano zgodnie z zasadami określonymi w § 6 – 8 załącznika nr 11 do uchwały KNF nr 76/2010.

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego wyznaczono metodą standardową, o której mowa w § 16 -33 Załącznika nr 14 do Uchwały KNF nr 76/2010.

W 2012 roku w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. nie występowało ryzyko rozliczenia-dostawy w portfelu handlowym. Nie doszło także do przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań. Nie był przekroczony próg koncentracji kapitałowej.

Całkowity wymóg kapitałowy Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. kształtował się następująco:

Tabela 4: Wymogi kapitałowe z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka

w tys. PLN

Wymóg kapitałowy z tytułu:	Wartość wymogu
Ryzyka kredytowego oraz kontrahenta	744 954
Ryzyka rozliczenia – dostawy	-
Ryzyka operacyjnego	68 156
Ryzyka walutowego	2 870
Ryzyka cen towarów	1 398
Ryzyka kapitałowych papierów wartościowych	1 643
Ryzyka szczególnego cen instrumentów dłużnych	75
Ryzyka ogólnego stóp procentowych	1 477
Przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań	-
Przekroczenia progu koncentracji kapitałowej	-
Inne	-
Razem	820 573

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdanie COREP wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 roku

5.4. Minimalny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego określony zgodnie z załącznikiem nr 14 do uchwały KNF nr 76/2010

W celu wyliczenia wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. stosowana była metoda standardowa, określona w załączniku nr 14 do uchwały KNF nr 76/2010.

W metodzie standardowej działalność Banku dzielona jest na osiem linii biznesowych: bankowość inwestycyjna, działalność dealerska, detaliczna działalność brokerska, bankowość detaliczna, bankowość komercyjna, płatności i rozliczenia, usługi pośrednictwa (agencyjne), zarządzanie aktywami. Całkowity wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego jest kalkulowany jako suma indywidualnych wymogów kapitałowych z poszczególnych linii biznesowych, uwzględniający współczynnik procentowy przyporządkowany do danej linii biznesowej (z przedziału 12%-18%).

Bank spełnia również dodatkowe warunki stosowania tej metody (kryteria jakościowe) określone w załączniku nr 14 do uchwały KNF nr 76/2010 dotyczące posiadania zorganizowanego systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym. Szczegółowe informacje dotyczące funkcjonującego w Banku systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym określono w pkt 2.3.

Na dzień 31 grudnia 2012 roku wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego wyniósł: 68 156 tys. PLN.

INFORMACJE W ZAKRESIE RYZYKA KREDYTOWEGO

6.1. Łączna kwota ekspozycji według wyceny bilansowej (po korektach rachunkowych), bez uwzględnienia skutków ograniczania ryzyka kredytowego i średnia kwota ekspozycji w danym okresie w podziale na klasy

Średni stan należności bilansowych oraz zobowiązań pozabilansowych bez uwzględnienia skutków ograniczania ryzyka kredytowego (CRM) w 2011 roku, przedstawiał się jak następuje:

Tabela 5: Wartość ekspozycji na potrzeby kalkulacji współczynnika z uwzględnieniem korekt rachunkowych

	w tys. PLN	
Należności oraz zobowiązania pozabilansowe bez uwzględnienia skutków ograniczania ryzyka kredytowego	31-12-2012	Średnia wartość w 2012r. ³
Rządy i banki centralne	4 160 924	3 600 063
Samorządy terytorialne i władze lokalne	3 375 786	3 512 017
Organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	94 049	100 378
Banki wielostronnego rozwoju	-	-
Organizacje międzynarodowe	-	-
Instytucje – banki	1 778 063	1 847 579
Przedsiębiorstwa	4 687 889	4 685 058
Detaliczne	4 433 011	4 527 256
Zabezpieczone na nieruchomościach	930 911	723 618
Przeterminowane	243 326	248 440
Ekspozycje należące do nadzorczych kategorii wysokiego ryzyka	4 101	5 818
Obligacje zabezpieczone	-	-
Ekspozycje krótkoterminowe wobec banków i przedsiębiorstw	-	-
Ekspozycje z tytułu uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	-	145
Pozostałe	625 909	484 739
Razem	20 333 969	19 735 111

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdanie COREP wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 roku

Łączna wartość ekspozycji według wyceny bilansowej znajduje się w „Rocznym Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2012 roku”.

6.2. Struktura geograficzna ekspozycji w rozbiciu na obszary ważne pod względem istotnych klas ekspozycji wraz z dodatkowymi informacjami, jeżeli są istotne

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. prowadziła swoją działalność wyłącznie na terenie Polski i biorąc pod uwagę położenie geograficzne placówek żadne znaczące różnice w ryzyku nie zostały zidentyfikowane. Z tego powodu Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. nie dokonała wydzielenia segmentów według podziału geograficznego.

³ Średnia arytmetyczna liczona na stanach kwartalnych w 2012 roku (wartość ekspozycji po uwzględnieniu korekt wartości i rezerw)

6.3. Struktura branżowa ekspozycji wraz z dodatkowymi informacjami, jeżeli są istotne

W portfelu kredytowym Banku w 2012 roku można stwierdzić wyraźną dominację branży „Administracja publiczna, obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne” – 23,1% portfela kredytowego, charakteryzującej się niskim ryzykiem kredytowym (niski poziom odpisów aktualizujących).

W wymienionej branży dominują klienci - podmioty będące w dobrej kondycji ekonomiczno-finansowej (głównie jednostki samorządu terytorialnego).

Kolejne branże o udziale w portfelu przekraczającym 1,5% to:

- „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” – 5,1%,
- „Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków” – 4,2%,
- „Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi” – 4,0%,
- „Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości” – 3,7%,
- „Produkcja artykułów spożywczych” – 2,2%,
- „Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody” – 1,7%.

Udziały pozostałych branż nie przekroczyły 1,5%. W świetle przyjętych założeń do oceny istotności ryzyka koncentracji branżowej oraz wyników obliczeń (krzywa Lorenza) uznaje się, że występuje wysoka koncentracja branżowa.

Struktura branżowa portfela kredytowego według stanu na dzień 31 grudnia 2012 roku:

Tabela 6: Struktura koncentracji zaangażowania w segmenty rynku branżowego

Branża	w tys. PLN	
	Obciążenie ryzykiem kredytowym	Udział % w sumie ogółem
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	2 641 068	23,1%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	583 642	5,1%
Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	481 649	4,2%
Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	455 442	4,0%
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	426 846	3,7%
Produkcja artykułów spożywczych	249 780	2,2%
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	196 035	1,7%
Opieka zdrowotna	139 158	1,2%
Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	129 866	1,1%
Działalność firm centralnych (head offices); doradztwo związane z zarządzaniem	103 856	0,9%
Pozostałe branże, w tym:	6 031 733	52,8%
- osoby prywatne	4 531 204	39,6%
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom (brutto)	11 439 075	100,0%

Źródło: Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2012 roku

6.4. Struktura ekspozycji według okresów zapadalności

Wartość bilansowa netto kredytów i pożyczek udzielonych klientom na dzień 31 grudnia 2012 roku według terminów zapadalności przedstawia poniższe zestawienie:

Tabela 7: Kredyty i pożyczki netto udzielone klientom wg terminów zapadalności

w tys. PLN

Wyszczególnienie	Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto
Do 1 roku	2 094 587
Od 1 roku do 5 lat	4 041 004
Powyżej 5 lat	4 998 237
Razem	11 133 828

Źródło: Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2012 roku

6.5. Kwoty ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości i przeterminowanych w rozbiciu na typy kontrahentów

Utratę wartości rozpoznawano w przypadku kredytów i pożyczek, dla których wystąpiło przeterminowanie powyżej 90 dni lub zidentyfikowano indywidualne przesłanki utraty wartości.

Poniżej przedstawiono stany kredytów i pożyczek bez rozpoznanej utraty wartości i z rozpoznaną utratą wartości oraz odpisów aktualizacyjnych na dzień 31 grudnia 2012 roku:

Tabela 8: Kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom oraz utworzone odpisy

w tys. PLN

Wyszczególnienie	31-12-2012	31-12-2011
Kredyty i pożyczki, które nie są zaległe i w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości	10 289 697	10 702 017
Kredyty i pożyczki, które są zaległe na dzień sprawozdawczy, lecz w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości	262 682	237 823
Kredyty i pożyczki, w przypadku których wykazano utratę wartości	886 696	670 196
w tym: nie wykazujące utraty wartości ze względu na szacowane przepływy pieniężne	132 634	75 936
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom (brutto)	11 439 075	11 610 036
Odpisy aktualizujące kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom	-297 309	-248 554

Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom (netto), w tym:	11 143 139	11 361 492
- klienci	11 133 828	11 352 492
- banki	9 311	9 000
Udział kredytów i pożyczek z utratą wartości udzielonych klientom i innym bankom (brutto)	7,8%	5,7%

Źródło: Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2012 roku

Poniżej przedstawiono stan odpisów – w rozbiciu na istotne typy kontrahentów (segmenty) w wartościach brutto:

Tabela 9: Utworzone odpisy na kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom z uwzględnieniem segmentacji

w tys. PLN

Grupa klientów	31.12.2012	31.12.2011
Klienci detaliczni	139 560	117 851
Klienci korporacyjni i sektora finansów publicznych	155 905	121 399
Banki	1 844	9 304
Razem	297 309	248 554

Źródło: Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2012 roku

Kwoty ekspozycji w rozbiciu na typy kontrahentów (segmenty), w tym ekspozycje z rozpoznaną trwałą utratą wartości

Poniżej przedstawiono kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość brutto) na dzień 31 grudnia 2012 roku, w przypadku których wykazano utratę wartości (spełnienie indywidualnych przesłanek utraty wartości) oraz te, dla których utworzono odpis przy zastosowaniu podejścia IBNR:

Tabela 10: Kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom oraz utworzone na nie odpisy w podziale na metodę wyceny, utratę wartości oraz segment

w tys. PLN

Metoda wyceny	Rozpoznana utrata wartości/bez utraty wartości	Segment	Wartość brutto kredytów	Odpis aktualizujący z tyt. utraty wartości
Indywidualna	z utratą wartości	Klienci detaliczni	121 549	36 608
		Klienci korporacyjni i sektora finansów publicznych	558 986	124 886
		Banki	11 128	1 844
Portfelowa	z utratą wartości	Klienci detaliczni	155 855	83 159
		Kredyty klientów korporacyjnych i sektora finansów publicznych	39 178	21 027
	bez utraty wartości (IBNR)	Klienci detaliczni	4 457 980	19 793
		Klienci korporacyjni i sektora finansów publicznych	6 094 372	9 992
		Banki	27	-
Razem			11 439 075	297 309

Źródło: Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2012 roku

6.6. Kwoty ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości i przeterminowanych – przedstawione oddzielnie, w podziale na istotne obszary geograficzne, obejmujące w miarę możliwości kwoty korekt wartości i rezerw związane z każdym obszarem geograficznym

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. prowadziła swoją działalność wyłącznie na terenie Polski i biorąc pod uwagę położenie geograficzne placówek żadne znaczące różnice w ryzyku nie zostały zidentyfikowane. Z tego powodu Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. nie dokonała wydzielenia segmentów według podziału geograficznego.

6.7. Uzgodnienie zmian stanów korekt wartości i rezerw z tytułu ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości

Szczegółowe informacje w zakresie zmiany stanów korekt wartości i rezerw z tytułu informacji z rozpoznaną utratą wartości znajdują się w „Rocznym Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres

dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2012 roku”, w nocie nr 14 i nr 22.

Zmiany odpisów aktualizujących na utratę wartości kredytów i pożyczek, które miały miejsce w 2012 roku kształtowały się następująco:

Tabela 11: Zmiany odpisów aktualizujących na utratę wartości kredytów i pożyczek w roku 2012

w tys. PLN

	Kredyty udzielone bankom	Kredyty udzielone klientom detalicznym	Kredyty udzielone klientom korporacyjnym	Kredyty udzielone finansom publicznym	Razem
Stan na początek okresu 01-01-2012	9 304	117 851	118 956	2 443	248 554
Zwiększenie odpisów aktualizujących na utratę wartości	1 532	156 011	200 683	1 852	360 078
Zmniejszenie odpisów aktualizujących na utratę wartości	-8 992	-133 323	-163 541	-1 607	-307 463
Kredyty odpisane w ciągu roku jako nieściągalne,	-	-979	-2 881	-	-3 860
w tym:					
Spisane wierzytelności w związku ze zbyciem wierzytelności funduszowi sekurytyzacyjnemu	-	-360	-2 084	-	-2 444
Stan na koniec okresu 31-12-2012	1 844	139 560	153 217	2 688	297 309

Źródło:

1. Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2012 roku,
2. Bank

Definicja należności podlegających utracie wartości oraz opis stosowanego podejścia do i metod przyjętych do ustalania korekt wartości i rezerw znajdują się w części „Identyfikacja ekspozycji zagrożonych utratą wartości - tryb postępowania” w Rozdziale 2.2. „Ryzyko kredytowe”.

INFORMACJE W ZAKRESIE RYZYKA KREDYTOWEGO KONTRAHENTA

Ryzyko kontrahenta zdefiniowano jako możliwość poniesienia przez Grupę Kapitałową BOŚ S.A. straty finansowej z tytułu niewywiązania się kontrahenta ze zobowiązań wobec Grupy. Ryzyko to generowane jest w wyniku nie rozliczenia przez kontrahenta transakcji zawartych przez Grupę Kapitałową BOŚ S.A. na rynku międzybankowym i transakcji pozagiełdowymi instrumentami pochodnymi, które znajdowały się w portfelu handlowym.

Wyróżnia się:

- **ryzyko przedrozliczeniowe** - ryzyko upadłości kontrahenta lub wycofania się kontrahenta z kontraktu bądź koszt zastąpienia przepływów finansowych z kontraktów o dodatniej wartości rynkowej w przypadku nie wykonania przez kontrahenta zobowiązania,
- **ryzyko rozliczeniowe** - ryzyko powstające w momencie wymiany strumieni pieniężnych, trwające od chwili dokonania płatności na rzecz kontrahenta do chwili otrzymania świadczenia wzajemnego.

7.1. Opis metodologii stosowanej do zarządzania tym ryzykiem i ustalania kapitału wewnętrznego na jego pokrycie

Bank zarządzał ryzykiem kredytowym kontrahenta poprzez wprowadzenie odpowiednich limitów, podlegających monitorowaniu w trybie dziennym. Kapitał wewnętrzny z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta jest równy regulacyjnemu wymogowi kapitałowemu z tytułu tego ryzyka obliczonemu zgodnie z załącznikiem nr 16 do uchwały KNF nr 76/2010.

Opis limitów kredytowych dla ekspozycji na ryzyko kredytowe kontrahenta

Rynek międzybankowy

Ryzyko kontrahenta ograniczane było poprzez limity transakcji oraz limity zaangażowania wobec partnerów na rynku międzybankowym odrębnie ustalone dla transakcji depozytowych, dokumentowych oraz dla instrumentów pochodnych dla poszczególnych banków – kontrahentów, przy czym ryzyko przedrozliczeniowe i ryzyko rozliczenia obciążało limity poszczególnych typów transakcji z różną wagą.

Metodologia wyznaczania limitów dla poszczególnych banków – kontrahentów w podziale na banki krajowe, zagraniczne i grupy kapitałowe oparta była na:

- ratingu zewnętrznym nadanym przez uznaną międzynarodową agencję ratingową,
- ocenie sytuacji finansowej banku – kontrahenta (rating wewnętrzny)
- jakościowej ocenie banku – kontrahenta pod względem struktury akcjonariatu, pozycji na rynku, współpracy z BOŚ S.A. i innych kryteriów.

Wysokość limitu uzależniona była od wielkości funduszy własnych banku – kontrahenta i wielkości funduszy własnych BOŚ S.A.

Klienci niebankowi

W przypadku klientów niebankowych ryzyko kontrahenta ograniczane było poprzez limity ustalane oddzielnie na poszczególne rodzaje transakcji.

Maksymalna kwota limitu na transakcje pochodne obarczone ryzykiem kredytowym dla klientów korporacyjnych wyznaczana była z uwzględnieniem, m.in.:

- oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta,
- wielkości zagranicznych obrotów handlowych klienta lub kwoty kredytu podlegającej zabezpieczeniu (w przypadku transakcji IRS),
- potwierdzenia zabezpieczającego charakteru transakcji,
- oceny wpływu ryzyka wynikającego z zawarcia transakcji pochodnych na możliwość spłaty pozostałych zobowiązań klienta,
- terminowości obsługi zobowiązań klienta wobec Banku,
- adekwatnej wagi ryzyka.

Monitorowanie ryzyka kredytowego z tytułu transakcji zawartych w ramach limitu prowadzone było poprzez:

- kwartalne monitorowanie sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta, które było prowadzone do dnia rozliczenia ostatniej transakcji zawartej w ramach limitu,
- monitorowanie i raportowanie stanu wykorzystania limitu oraz wyceny zawartych transakcji, które odbywało się na bazie dziennej.

W Banku funkcjonował też tryb umożliwiający zawieszenie lub zniesienie limitu transakcyjnego, który był stosowany w przypadku wystąpienia zdarzenia, stanowiącego przesłankę do podjęcia powyższych działań.

7.2. Opis zasad zabezpieczania w zakresie transakcji terminowych

Bank zawierał transakcje terminowe z klientem niebankowym, w których występowało ryzyko kontrahenta w ramach limitu transakcyjnego lub kaucji. Bank standardowo wymagał od klientów zawierających z Bankiem tego typu transakcje ustanawiania dodatkowego zabezpieczenia w postaci kaucji, w przypadku, gdy wycena negatywna z punktu widzenia klienta przedmiotowych transakcji była wyższa niż limit rozliczeniowy. Odstępstwa od obowiązku złożenia kaucji dopuszczalne były jedynie w wyjątkowych przypadkach.

Bank zawierał również transakcje terminowe z bankami, od których wymagał zabezpieczeń w ramach umów ramowych w tym umów CSA (Credit Support Annex).

7.3. Opis zasad polityki w zakresie narażenia na ryzyko niekorzystnej zmiany wartości zabezpieczenia

W przypadku, gdy w ocenie Banku zaistniały okoliczności podwyższające ryzyko transakcji terminowych Bank miał prawo żądać od klienta uzupełnienia zabezpieczenia lub przyjąć od klienta inne od kaucji zabezpieczenie, gwarantujące bezpieczne dla Banku wykonanie transakcji terminowych.

7.4. Omówienie wpływu wartości wymaganego zabezpieczenia, jakie musiałyby zapewnić Bank przy obniżeniu jego oceny wiarygodności kredytowej

Wartość składanych przez BOŚ S.A. zabezpieczeń zgodnie z zawartymi umowami CSA nie jest uzależniona od oceny jego wiarygodności kredytowej i w związku z tym obniżenie wiarygodności kredytowej BOŚ S.A. nie ma wpływu na wartość wymaganego zabezpieczenia.

7.5. Wartość godziwa brutto kontraktów

Na koniec roku 2012 Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. nie stosowała saldowania ekspozycji bilansowych i pozabilansowych jako technik ograniczania ryzyka kredytowego, dlatego wartość godziwa brutto kontraktów równa się wartości netto.

Dodatnie wartości godziwe brutto kontraktów w podziale na typy produktów kształtowały się na dzień 31 grudnia 2012 roku następująco:

Tabela 12: Wartość godziwa brutto kontraktów w podziale na typy produktów wg stanu na 31-12-2012
w tys. PLN

Typ transakcji	Wartość godziwa dodatnia
FX Swap	7 943
FX Forward	747
FX Spot	79
Transakcje wymiany stopy procentowej - spekulacyjne	72 713
Transakcje wymiany stopy procentowej- zabezpieczające	36 317
Kontrakty terminowe na akcje i indeksy giełdowe, kursy walut	321
Kontrakty forward na waluty	263
Jednostki indeksowe na WIG20	91
RAZEM	118 474

Źródło: Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2012 roku

7.6. Miary ustalania wartości ekspozycji zgodnie z przyjętą metodą

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. ustala wartości ekwiwalentu bilansowego transakcji pozabilansowych narażonych na ryzyko kontrahenta korzystając z metody wyceny rynkowej zgodnie z uchwałą KNF nr 76/2010. Ekwiwalent bilansowy obliczany jest jako suma kosztu zastąpienia, gdzie przyjmuje się wartość rynkową danej transakcji gdy jest ona dodatnia oraz przyszłej potencjalnej ekspozycji kredytowej.

7.7. Wartość referencyjna zabezpieczających kredytowych transakcji pochodnych i rozkład bieżącej ekspozycji kredytowej według typów

Na dzień 31 grudnia 2012 roku Bank nie stosował zabezpieczających kredytowych transakcji pochodnych.

INFORMACJE W ZAKRESIE STOSOWANIA METODY STANDARDOWEJ

8.1. Zewnętrzne instytucje oceny wiarygodności kredytowej i agencji kredytów eksportowych, z których ocen korzysta Bank

W rachunku wymogów kapitałowych Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. korzysta z ocen wiarygodności kredytowej przyznanych przez instytucje oceny wiarygodności kredytowej zgodnie z postanowieniami uchwały KNF nr 76/2010 oraz uchwały KNF nr 387/2008. Przygotowane zostały przepisy wewnętrzne Banku Ochrony Środowiska S.A., które regulowały zasady stosowania ratingów zewnętrznych oraz określały nazwy zewnętrznych instytucji wiarygodności kredytowej, których ratingi mogły być wykorzystane. W 2012 roku w procesie kalkulacji wymogów kapitałowych Kapitałowa BOŚ S.A. wykorzystywała informacje o ratingach zewnętrznych wystawionych przez agencje:

- Moody's Investors Service,
- Standard & Poors Ratings Services,
- Fitch Ratings.

8.2. Klasy ekspozycji, dla których stosowane są oceny wiarygodności kredytowej przyznawane przez każdą z zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej i agencji kredytów eksportowych

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. stosowała oceny wiarygodności kredytowej nadawane przez zewnętrzne instytucje wiarygodności kredytowej wymienione w punkcie 8.1 dla następujących klas ekspozycji :

- ekspozycji lub ekspozycji warunkowych wobec rządów i banków centralnych,
- ekspozycji lub ekspozycji warunkowych wobec instytucji.

Ze względu na ograniczony zakres stosowania ocen wiarygodności kredytowej nadawanych przez zewnętrzne instytucje wiarygodności kredytowej (klasa: rządy i banki centralne oraz klasa: instytucje), a także wobec faktu, że nie wszyscy klienci zakwalifikowani do klas, dla których te oceny wiarygodności miały zastosowanie, faktycznie posiadały takie oceny, w Rozdziale 12.4. „Wartość ekspozycji zabezpieczonej przez uznane zabezpieczenia finansowe, inne uznane zabezpieczenia, gwarancje lub kredytowe instrumenty pochodne, po uwzględnieniu korekt z tytułu zmienności” zaprezentowane zostały wszystkie ekspozycje, dla których zastosowano techniki ograniczania ryzyka kredytowego.

8.3. Opis procesu stosowanego do przenoszenia oceny emitenta i emisji na pozycje spoza portfela handlowego.

W 2012 roku Kapitałowa BOŚ S.A. a w ograniczonym zakresie wykorzystywała w procesie kalkulacji wymogów kapitałowych oceny wiarygodności kredytowej nadawane przez wymienione trzy agencje ratingowe. Bank w procesie kalkulacji wymogów kapitałowych wykorzystywał także oceny kredytowe nadane dla instrumentów dłużnych Skarbu Państwa.

Oceny kredytowe wykorzystywane były do określenia wagi ryzyka tych ekspozycji wobec podmiotów, które posiadały taką ocenę. W przypadku, gdy oceny takiej nie było, wagi ryzyka przypisywane były ekspozycjom nie posiadającym zewnętrznych ocen wiarygodności kredytowej zgodnie z postanowieniami załącznika nr 4 do uchwały KNF nr 76/2010.

Nie wykorzystywano ocen kredytowych nadanych dla innych instrumentów dłużnych bądź programów emisji, ponieważ przyjęte zostało założenie, że jeśli istniała taka ocena, to nie

generowała niższej wagi ryzyka niż ta, która wynikała z oceny nadanej konkretnemu podmiotowi.

8.4. Przyporządkowanie ocen wiarygodności kredytowej przyznanych przez każdą z zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej i agencji kredytów eksportowych do odpowiednich stopni wiarygodności kredytowej.

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. stosowała standardowy system przyporządkowania ocen, wskazany w załączniku nr 4 do uchwały KNF nr 76/2010 oraz uchwale KNF nr 387/2008.

INFORMACJE W ZAKRESIE EKSPOZYCJI KAPITAŁOWYCH NIEUWZGLĘDNIONYCH W PORTFELU HANDLOWYM

9.1. Podział ekspozycji ze względu na cel nabycia oraz opis stosowanych zasad rachunkowości i metod wyceny

Ekspozycje kapitałowe Banku można podzielić ze względu na cel nabycia na następujące grupy:

Akcje/udziały zakupione ze względów strategicznych:

Akcje w jednostce zależnej - akcje w jednostce zależnej wykazywane są według kosztu historycznego.

Tabela 13: Akcje w jednostkach zależnych

Wyszczególnienie	w tys. PLN	
	31-12-2012	31-12-2011
Akcje w jednostkach zależnych	65 107	22 185

Źródło: Bank

Akcje i udziały zaklasyfikowane do portfela dostępnego do sprzedaży - akcje znajdujące się w portfelu dostępnym do sprzedaży wyceniane były według wartości godziwej. W przypadku spółek notowanych na rynkach regulowanych wartość godziwą stanowiła cena rynkowa (kurs notowań akcji). W przypadku spółek nienotowanych na rynkach regulowanych przybliżoną wartość godziwą stanowiła wartość księgowa akcji. Skutki wyceny do wartości godziwej odnoszone były na kapitał z aktualizacji wyceny. Zyski i straty z tytułu zmiany wartości godziwej aktywów finansowych dostępnego do sprzedaży są odnoszone na kapitał z aktualizacji wyceny i prezentowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów Banku jako pozostałe całkowite dochody do czasu usunięcia danego składnika aktywów finansowych z bilansu lub utraty jego wartości – wówczas łączna kwota zysków i strat ujmowanych dotychczas w sprawozdaniu z całkowitych dochodów wykazywana jest w rachunku zysków i strat Banku w pozycji wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych lub w pozycji wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości.

Jeżeli istnieją przesłanki utraty wartości aktywów finansowych dostępnego do sprzedaży, łączna strata – ustalona jako różnica pomiędzy kosztem nabycia a bieżącą wartością godziwą, pomniejszona o utratę wartości danego składnika aktywów uprzednio wykazaną w rachunku zysków i strat – zostaje wyksięgowana z kapitału własnego i wykazana w rachunku zysków i strat.

Tabela 14: Akcje i udziały zaklasyfikowane do portfela dostępnego do sprzedaży

Wyszczególnienie	w tys. PLN	
	31-12-2012	31-12-2011
Akcje i udziały zaklasyfikowane do portfela dostępnego do sprzedaży	35 054	51 140

Źródło: Bank

Akcje/udziały zakupione w celu osiągnięcia zysków kapitałowych zaklasyfikowane jako przeznaczone do obrotu:

Kategoria ta obejmuje aktywa finansowe przeznaczone do obrotu. Zyski i straty z tytułu aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat odnoszone są na wynik działalności handlowej. Składnik aktywów finansowych zalicza się do tej kategorii, jeżeli nabyty został przede wszystkim w celu sprzedaży w krótkim terminie.

9.2. Wartość bilansowa i wartość godziwa dla papierów wartościowych notowanych na giełdzie, porównanie ceny rynkowej z wartością godziwą

Akcje spółek notowanych na giełdzie wyceniane były według wartości godziwej. W ich przypadku wartość godziwą stanowiła cena rynkowa (kurs notowań akcji). Tym samym nie występowały różnice pomiędzy wartością bilansową, wartością godziwą oraz ceną rynkową.

Akcje Spółki WODKAN będące w posiadaniu Banku na dzień 31 grudnia 2012 roku o wartości bilansowej 22 830 tys. PLN, zgodnie z § 26 MSSF 5 zostały przeklasyfikowane z aktywów przeznaczonych do sprzedaży do inwestycji w jednostkach stowarzyszonych. Po dokonaniu testu na utratę wartości wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 roku nie występowały różnice pomiędzy wartością bilansową a wartością godziwą akcji.

Tabela 15: Wycena akcji posiadanych przez Bank

w tys. PLN

Wyszczególnienie	31-12-2012	31-12-2011
Kapitałowe papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	0	0
Kapitałowe papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej dostępne do sprzedaży	0	16 084
RAZEM	0	16 084

Źródło: Bank

9.3. Rodzaje, charakter i kwoty ekspozycji w kapitałowych papierach wartościowych

Tabela 16: Kapitałowe papiery wartościowe według stanu na dzień 31-12-2012

w tys. PLN

Rodzaj i charakter ekspozycji	Notowane na giełdzie	Inne ekspozycje (nienotowane na giełdzie)	Razem
Papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	0	35 054	35 054
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	-	-	-
Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych	-	22 830	22 830
RAZEM	0	57 884	57 884

Źródło: Bank

9.4. Zrealizowane zyski lub straty ze sprzedaży i likwidacji w ujęciu skumulowanym w danym okresie

W 2012 roku zarówno w Banku jak i spółkach zależnych nie było zrealizowanych zysków lub strat ze sprzedaży i likwidacji w ujęciu skumulowanym w zakresie ekspozycji kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym.

9.5. Kwota ogółem niezrealizowanych zysków i strat, łączne niezrealizowane zyski i straty z przeszacowania oraz inne pozycje o podobnym charakterze zaliczane do funduszy podstawowych lub uzupełniających

Na dzień 31 grudnia 2012 roku niezrealizowane zyski z instrumentów kapitałowych zaliczonych do kapitału z aktualizacji wyceny wyniosły 4 813 tys. PLN, natomiast niezrealizowane straty nie wystąpiły.

INFORMACJE W ZAKRESIE RYZYKA STOPY PROCENTOWEJ W KSIĘDZE BANKOWEJ

10.1. Charakterystyka ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej oraz częstotliwość pomiaru tego ryzyka

Podstawowe założenia dotyczące sposobu monitorowania ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej zostały opisane w punkcie 2.1 niniejszego dokumentu. W BOŚ S.A. monitorowanie ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej jest dokonywane w trybie miesięcznym.

W procesie szacowania kapitału wewnętrznego Banku, uwzględnia się ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej. Na dzień 31 grudnia 2012 roku, ryzyko to było oceniane jako nieistotne (na dzień 31 grudnia 2011 roku, w związku z ryzykiem stopy procentowej w księdze bankowej utworzono kapitał wewnętrzny w wysokości 18,6 mln zł).

10.2. Zmiana wartości ekonomicznej kapitału własnego obliczona zgodnie z metodą pomiaru ryzyka stopy procentowej stosowaną przez Bank

W celu oszacowania poziomu ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej, w 2012 r. Bank badał wpływ tego ryzyka na wartość ekonomiczną kapitału własnego (z pomocą miary BPV).

Tabela 17: Wpływ zmiany rynkowych stóp procentowych o 200 p.b. na wartość ekonomiczną kapitału własnego Banku wg stanu na 31-12-2012

w mln. PLN	
Miara	31-12-2012
Ogółem	30,06
w tym:	
dla PLN	68,66
dla CHF	-2,43
dla EUR	-36,19
dla USD	0,02

Źródło: Bank

Sposób wyznaczania wpływu zmian parametrów rynkowych na wartość ekonomiczną kapitału własnego BOŚ S.A. został opisany w punkcie 2.1.2.1.

W 2012 roku Bank dokonywał analizy wpływu zmian stóp procentowych na wartość ekonomiczną kapitału własnego, a także na wynik odsetkowy Banku.

INFORMACJE W ZAKRESIE WYMOGÓW KAPITAŁOWYCH NA EKSPOZYCJE SEKURTYZACYJNE

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. nie posiadała ekspozycji sekurytyzacyjnych.

INFORMACJE W ZAKRESIE POLITYKI ZMIENNYCH SKŁADNIKÓW WYNAGRODZEŃ OSÓB ZAJMUJĄCYCH STANOWISKA KIEROWNICZE W ROZUMIENIU § 28 UST. 1 UCHWAŁY NR 258/2011 KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO

11.1. Proces ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń

Bank korzystał z usług konsultanta zewnętrznego Deloitte Advisory Sp. z o.o.

W proces przygotowywania polityki zmiennych składników wynagrodzeń zaangażowani byli:

Rada Nadzorcza, która:

- powołała spośród swoich członków Komitet ds. wynagrodzeń, w 3-osobowym składzie (luty 2012r.),
- zatwierdziła Politykę zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w BOŚ S.A. (czerwiec 2012r.),
- podejmuje decyzje o przyznaniu, zmniejszeniu lub wstrzymaniu wypłaty wynagrodzenia zmiennego członków Zarządu,
- zapoznaje się z corocznym raportem z przeglądu wdrożenia Polityki zmiennych składników wynagrodzeń, dokonywanego przez Departament Audytu Wewnętrznego.

Komitet ds. wynagrodzeń, który:

- opiniuje Politykę zmiennych składników wynagrodzeń,
- opiniuje Listę zidentyfikowanych stanowisk kierowniczych oraz jej coroczną aktualizację,
- projektuje wynagrodzenia członków Zarządu, w tym wysokość i składniki wynagrodzenia zmiennego, czynniki kształtujące wynagrodzenia zmienne i kryteria oceny wyników pracy oraz rekomenduje je Radzie Nadzorczej,
- opiniuje i monitoruje wynagrodzenie zmienne osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku związane z zarządzaniem ryzykiem oraz zachowaniem zgodności działania Banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi.

Zarząd, który:

- opracował i uchwalił Politykę zmiennych składników wynagrodzeń (maj 2012r.), dba o jej aktualizację,
- prowadzi Listę zidentyfikowanych stanowisk kierowniczych zgodnie z metodologią zawartą w Polityce zmiennych składników wynagrodzeń oraz dokonuje corocznej aktualizacji Listy,
- odpowiada za wdrożenie zasad Polityki zmiennych składników wynagrodzeń,
- podejmuje decyzje o przyznaniu, zmniejszeniu lub wstrzymaniu wypłaty wynagrodzenia zmiennego w odniesieniu do podległych osób zajmujących stanowiska umieszczone na Liście zidentyfikowanych stanowisk kierowniczych, po zasięgnięciu opinii Komitetu ds. wynagrodzeń.

Departament Kadr i Szkolenia, który:

- dba o prawidłowy przebieg procesów i operacji związanych z wdrożeniem i funkcjonowaniem Polityki zmiennych składników wynagrodzeń,
- prowadzi sekretariat Komitetu ds. Wynagrodzeń.

11.2 Najważniejsze informacje dotyczące kształtowania wynagrodzeń

Polityka zmiennych składników wynagrodzeń określa zasady ustalania i wypłaty wynagrodzenia zmiennego, czynniki kształtujące wynagrodzenie zmienne, zasady dokonywania oceny pracy oraz metodologię wyłaniania osób zajmujących stanowiska kierownicze.

Polityka zmiennych składników wynagrodzeń zakłada m.in.:

- wypłatę co najmniej 50% ustalonego wynagrodzenia zmiennego w akcjach Banku Ochrony Środowiska S.A. Przez akcje rozumie się:
 - akcje Banku Ochrony Środowiska S.A. notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie, których wartość ustala się jako średnią cenę ważoną akcji Banku w obrotach sesyjnych na GPW w okresie od 1 grudnia roku poprzedzającego rok przyznania premii do 31 stycznia roku, w którym następuje przyznanie premii,
 - akcje wirtualne tzw. akcje fantomowe, o wartości odpowiadającej cenie akcji notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie,
- odroczenie wypłaty 40% wynagrodzenia zmiennego w trzech równych rocznych ratach, płatne w gotówce,
- ocenę wyników obejmującą okres 3 lat, tak aby wysokość wynagrodzenia zależnego od wyników uwzględniała cykl koniunkturalny Banku i ryzyko związane z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą.

Osobami zajmującymi zidentyfikowane stanowiska kierownicze w BOŚ S.A. w 2012r. byli:

- Członkowie Zarządu,
- Dyrektor Departamentu Audytu Wewnętrznego,
- Dyrektor Zarządzający ds. Rynku Detalicznego,
- Dyrektor Departamentu Sprzedaży Korporacyjnej,
- Dyrektor Departamentu Skarbu,
- Główny Księgowy Banku,
- Dyrektor Departamentu Ryzyka Kredytowego i Adekwatności,
- Dyrektor Departamentu Ryzyka Finansowego,
- Dyrektor Departamentu Bezpieczeństwa Banku,
- Dyrektor Biura Ryzyka Operacyjnego i Compliance,
- inne 4 stanowiska Dyrektorów Departamentów, będących członkami Komitetu Kredytowego Centrali lub Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami, wyłonionych zgodnie z metodologią opisaną w Polityce zmiennych składników wynagrodzeń.

W przypadku wynagrodzeń zmiennych zależnych od wyników, podstawą do określenia łącznej wysokości wynagrodzenia jest ocena efektów pracy danej osoby zajmującej stanowisko kierownicze, wyników linii biznesowej/komórki organizacyjnej w obszarze odpowiedzialności tej osoby i wyników Banku. Przez wyniki rozumie się: założone w strategii i/lub planie finansowym Banku na dany rok zadania efektywnościowe, finansowe, sprzedażowe i cele indywidualne (w tym niefinansowe).

Dyrektorzy komórki audytu wewnętrznego, komórki ds. zarządzania ryzykiem braku zgodności, komórek organizacyjnych odpowiedzialnych za zarządzanie ryzykiem, komórki odpowiedzialnej za bezpieczeństwo, są wynagradzani w zakresie wynagrodzenia zmiennego za realizację zadań wynikających z pełnionych przez nich funkcji; wynagrodzenie zmienne

tych osób nie jest uzależnione od wyników gospodarczych uzyskiwanych w kontrolowanych przez nich obszarach działalności.

Wynagrodzenie zmienne, w tym część odroczone, jest przyznawane i wypłacane w zależności od sytuacji finansowej Banku oraz gdy jest uzasadnione wynikami Banku, linii biznesowej/komórki organizacyjnej w obszarze odpowiedzialności pracownika oraz efektami pracy tej osoby.

Wynagrodzenie zmienne, w tym część odroczone, jest zmniejszane lub nieprzyznawane w ogóle w sytuacjach:

- gdy wyniki Banku znacząco odbiegają od zatwierzonego planu finansowego,
- zaistnienia okoliczności, o których mowa w art. 142 ust. 1 ustawy – prawo bankowe,
- korzystania przez Bank z wyjątkowej interwencji publicznej.

Wynagrodzenie zmienne osób zajmujących stanowiska kierownicze w pionach biznesowych jest zależne od wyników zarządczych tych pionów. Na potrzeby wyznaczania wyniku zarządczego w ramach systemu wewnętrznych stawek transferowych uwzględniany jest koszt ryzyka płynności poprzez ustalanie dodatkowej stawki finansowania, a kosztu ryzyka kredytowego poprzez budżetowanie kosztów dotworzenia rezerw z tytułu utraty wartości aktywów i ich uwzględnianie w siatce celów systemu motywacyjnego (do decyzji biznesowych). Koszty kapitału, płynności i ryzyka są uwzględniane przy zawieraniu transakcji, w bieżącej działalności, w kalkulowanej marży.

Obecnie, w Banku trwają prace nad przebudową systemu premiowania i innych zmiennych składników wynagrodzeń.

11.3 Kryteria oceny wyników, stanowiących podstawę uprawnień do wynagrodzenia zmiennego

Wysokość wynagrodzenia zmiennego zależy od:

- efektywności, wydajności i jakości pracy pracownika mierzonej wykonaniem ustalonych zadań indywidualnych, z wykorzystaniem kryteriów ilościowych, wartościowych, wskaźnikowych, jakościowych i terminowych,
- efektywności i wydajności linii biznesowej/komórki organizacyjnej leżącej w obszarze odpowiedzialności pracownika, mierzonej stopniem realizacji postawionych celów finansowych i/lub sprzedażowych,
- wyników finansowych całego Banku, mierzonych stopniem realizacji wielkości zaplanowanych.

W celu zapewnienia wymogu oceny wyników za okres 3 lat, tak, aby wysokość wynagrodzenia zależnego od wyników uwzględniała cykl koniunkturalny Banku i ryzyko związane z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą, wyliczone wynagrodzenie zmienne, w tym również część odroczone, jest korygowane przez współczynnik:

- składający się z ratingu Banku według Fitch Ratings i oceny Rocznego sprawozdania finansowego przez Audytora, przyjmujący maksymalną wartość 1,0 – wobec członków Zarządu,
- będący średnią arytmetyczną stopnia realizacji rocznych wyników finansowych brutto Banku z wyłączeniem zysków/strat osiągniętych na zbyciu papierów wartościowych z prawem do kapitału będących w posiadaniu Banku, przyjmujący maksymalną wartość 1,0 – wobec pozostałych stanowisk kierowniczych.

11.4 Główne parametry i zasady ustalania wynagrodzeń zmiennych

Zmiennymi składnikami wynagrodzenia w BOŚ S.A. są: premie, prowizje, długookresowe programy motywacyjne oparte na akcjach Banku oraz inne składniki wynagrodzeń, o ile nie są wypłacane miesięcznie lub ich wysokość zależy od wyników finansowych Banku, linii biznesowej/komórki organizacyjnej leżącej w obszarze odpowiedzialności pracownika oraz indywidualnych wyników pracownika.

Premie członków Zarządu w 77% zależą od wyników Banku, a w 23% od wyników nadzorowanej linii biznesowej i celów indywidualnych.

Premie pozostałych osób zajmujących stanowiska kierownicze są zróżnicowane pod względem struktury elementów składowych: waga celów/wyników finansowych Banku lub nadzorowanej linii biznesowej/komórki organizacyjnej waha się od 50% do 100%, zadań/wyników sprzedażowych od 0 do 50%, zadań/efektów indywidualnych od 10% do 50% - w zależności od profilu stanowiska.

W 2012 roku w Banku uruchomiono 3-letni Program opcji menedżerskich dla kadry kierowniczej Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. Wśród warunków koniecznych do spełnienia znajdują się m.in. założony wzrost kursu akcji Banku, założony (skumulowany) wzrost zysku netto Banku na jedną akcję i ocena (kumulatywna) realizacji celów indywidualnych. Za rok 2012, Program nie został zrealizowany z uwagi na nieosiągnięcie warunku nierynkowego (zysk Banku).

W sytuacji, gdy:

- wysokość całkowitego wynagrodzenia zmiennego w ujęciu miesięcznym jest mniejsza niż 80% średniego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze finansowym wg GUS

oraz

- stosunek wynagrodzenia zmiennego do stałego jest niższy niż 30%,
- to osoba zajmująca stanowisko kierownicze nie podlega mechanizmowi odraczania i wypłaty części wynagrodzenia zmiennego w akcjach Banku; zasada ta nie dotyczy członków Zarządu.

11.5 Zbiorcze informacje ilościowe dotyczące wysokości wynagrodzenia zmiennego osób zajmujących stanowiska kierownicze w podziale na linie biznesowe

Tabela 18: Wysokości wynagrodzenia osób zajmujących stanowiska kierownicze w podziale na linie biznesowe

w tys. PLN

Linie biznesowe	Liczba osób	Wynagrodzenie całkowite za 2012 r. (stałe + zmienne)
Obszar Rynku Detalicznego	2	1 323,3
Obszar Rynku Korporacyjnego	3	1 647,4
Obszar Ryzyka i Planowania	7	2 744,4
Obszar Zarządco-Organizacyjny	4	2 196,0
Obszar Wsparcia	2	1 398,8
Razem	18	9 309,9
w tym: Członkowie Zarządu	5	5 518,3

Źródło: Bank

11.6 Zbiorcze informacje ilościowe na temat wynagrodzeń członków Zarządu i pozostałych osób zajmujących stanowiska kierownicze

Tabela 19.1: Wynagrodzenie stałe i zmienne członków Zarządu Banku i pozostałych osób zajmujących stanowiska kierownicze

w tys. PLN

Lp.	Grupa	Liczba osób	Wynagrodzenie stałe	Wynagrodzenie zmienne	Wynagrodzenie całkowite (stałe + zmienne)
A	Członkowie Zarządu oraz, o ile zostały zaliczone przez Bank do osób mających istotny wpływ na profil ryzyka Banku, osoby podległe bezpośrednio Członkowi Zarządu	18	7 274,4	2 035,5	9 309,9
	w tym: Członkowie Zarządu	5	3 867,3	1 651,0	5 518,3
B	Pozostałe osoby zajmujące stanowiska kierownicze, o ile zostały zaliczone przez Bank do osób mających istotny wpływ na profil ryzyka Banku	0	0	0	0
	Razem	18	7 274,4	2 035,5	9 309,9

Źródło: Bank

Tabela 19.2: Wartość i formy wynagrodzenia zmiennego

w tys. PLN

Lp.	Grupa	Wynagrodzenie zmienne płatne w gotówce	Wynagrodzenie zmienne płatne w akcjach rzeczywistych BOŚ S.A.	Wynagrodzenie zmienne razem
A	Członkowie Zarządu oraz, o ile zostały zaliczone przez Bank do osób mających istotny wpływ na profil ryzyka Banku, osoby podległe bezpośrednio Członkowi Zarządu	1 172,4	863,1	2 035,5
	w tym: Członkowie Zarządu	825,4	825,6	1 651,0
B	Pozostałe osoby zajmujące stanowiska kierownicze, o ile zostały zaliczone przez Bank do osób mających istotny wpływ na profil ryzyka Banku	0	0	0
	Razem	1 172,4	863,1	2 035,5

Źródło: Bank

Tabela 19.3: Wartość wynagrodzeń z odroczoną wypłatą z podziałem na część przyznaną i jeszcze nie przyznaną

w tys. PLN

Lp.	Grupa	Wynagrodzenie zmienne z odroczoną wypłatą - część już przyznana	Wynagrodzenie zmienne z odroczoną wypłatą – część jeszcze nie przyznana	Wynagrodzenie zmienne z odroczoną wypłatą - razem
A	Członkowie Zarządu oraz, o ile zostały zaliczone przez Bank do osób mających istotny wpływ na profil ryzyka Banku, osoby podległe bezpośrednio Członkowi Zarządu	0	690,4	690,4
	w tym: Członkowie Zarządu	0	660,4	660,4
B	Pozostałe osoby zajmujące stanowiska kierownicze, o ile zostały zaliczone przez Bank do osób mających istotny wpływ na profil ryzyka Banku	0	0	0
	Razem	0	690,4	690,4

Źródło: Bank

Brak jest wypłat wynagrodzeń odroczonej już przyznanych.

Brak jest płatności związanych z podjęciem zatrudnienia i zakończeniem stosunku zatrudnienia dokonanych w 2012 roku.

INFORMACJE W ZAKRESIE TECHNIK OGRANICZANIA RYZYKA KREDYTOWEGO

W 2012 roku Bank stosował techniki redukcji ryzyka kredytowego (*ang. Credit Risk Mitigant – CRM*) celem ograniczenia ryzyka generowanego przez ekspozycje kredytowe zgodnie z wytycznymi nadzoru bankowego. Bank stosując techniki redukcji ryzyka kredytowego zakładał, że ekspozycja kredytowa objęta technikami redukcji ryzyka kredytowego nie będzie generować ryzyka kredytowego wyższego niż ekspozycja, której ryzyko kredytowe nie zostało ograniczone. Jedynie pewne typy zabezpieczeń oraz pewne typy podmiotów wystawiających gwarancje spełniają wymagania pozwalające wykorzystywać je do redukcji wymogów kapitałowych. Ponadto w regulacjach dotyczących adekwatności kapitałowej oraz w regulacjach wewnętrznych Banku zawarto, iż proces zarządzania prawnymi zabezpieczeniami ekspozycji kredytowych oraz warunki w umowach o zabezpieczenie muszą spełniać minimalne wymogi, takie jak:

- procedury monitorowania wartości rynkowej,
- ubezpieczenia,
- brak wątpliwości prawnych dotyczących prawidłowości ustanowienia zabezpieczenia.

Bank w 2012 roku celem prezentacji w rachunku adekwatności kapitałowej technik ograniczania ryzyka kredytowego stosował metodę kompleksową uznawania zabezpieczeń w myśl załącznika nr 17 do uchwały KNF nr 76/2010.

Techniki ograniczania ryzyka kredytowego przy obliczaniu wymogu kapitałowego metodą standardową uwzględniają:

- ochronę kredytową rzeczywistą – techniki redukcji ryzyka kredytowego, w których zmniejszenie ryzyka kredytowego z tytułu ekspozycji kredytowej wynika z prawa Banku do upłynnienia, dokonania transferu lub przejęcia przyjętych na zabezpieczenie aktywów lub środków pieniężnych. Zgodnie z obowiązującą w Banku metodą, stosował on w 2012 roku następujące rodzaje prawnych zabezpieczeń transakcji kredytowych w ramach rzeczywistej ochrony kredytowej:
 - zdeponowane środki pieniężne lub bankowe instrumenty pieniężne wystawione przez Bank,
 - dłużne papiery wartościowe spełniające określone wymogi,
 - akcje lub instrumenty dłużne zamienne na akcje nieobjęte głównym indeksem znajdujące się w obrocie na uznanej giełdzie papierów wartościowych,
 - jednostki uczestnictwa w funduszach obejmujących ww. akcje, o ile wartość jednostki tych funduszy publikowana jest codziennie,
 - złoto,
 - zabezpieczenia w postaci hipotek na nieruchomościach mieszkalnych.
- ochronę kredytową nierzeczywistą – techniki redukcji ryzyka kredytowego, w których zmniejszenie ryzyka kredytowego wynika ze zobowiązania strony trzeciej do zapłacenia określonej kwoty w przypadku niewykonania zobowiązania przez dłużnika lub wystąpienia innych, określonych w umowie zdarzeń kredytowych. Bank w 2012 roku stosował następujące rodzaje prawnych zabezpieczeń transakcji kredytowych w ramach

niereczywistej ochrony kredytowej:

- gwarancje oraz regwarancje,
- a także wymienione poniżej rodzaje prawnych zabezpieczeń transakcji kredytowych w ramach rzeczywistej ochrony kredytowej, które na potrzeby rachunku adekwatności kredytowej traktowane były jak gwarancje:
 - zdeponowane środki pieniężne lub bankowe instrumenty pieniężne w posiadaniu banku będącego stroną trzecią,
 - polisy ubezpieczeniowe,
 - papiery wartościowe z opcją odkupu na żądanie.

12.1. Polityka i procedury dotyczące saldowania ekspozycji bilansowych i pozabilansowych, wraz ze wskazaniem, w jakim stopniu Bank je stosuje

Bank w 2012 roku nie stosował saldowania ekspozycji bilansowych i pozabilansowych jako technik ograniczania ryzyka kredytowego.

12.2. Polityka i procedury dotyczące wyceny zabezpieczeń kredytowych i zarządzania zabezpieczeniami

Prowadzona w 2012 roku przez Bank polityka zabezpieczeń miała na celu należyte zabezpieczenie interesu Banku, w tym przede wszystkim ustanowienie zabezpieczeń umożliwiających wysoki poziom odzysku z wierzytelności w przypadku konieczności prowadzenia działań windykacyjnych.

Podczas ustanawiania zabezpieczeń dopuszczalne było stosowanie jednocześnie kilku form zabezpieczania wierzytelności.

Polityki i procedury wewnętrzne Banku dotyczące zarządzania zabezpieczeniami wprowadzały obowiązek spełnienia wymagań dotyczących uznawalności prawnych zabezpieczeń transakcji kredytowych w rozumieniu wynikającym z załącznika nr 17 do uchwały KNF nr 76/2010, głównie koncentrowały się na:

- skutecznym ustanowieniu zabezpieczenia, które na wypadek wystąpienia niewypłacalności klienta umożliwiało sprawne przeprowadzenie procesów windykacyjnych,
- braku dodatniej korelacji pomiędzy wartością zabezpieczenia a wiarygodnością kredytową dłużnika Banku,
- zgodności działania Banku z obowiązującymi przepisami prawa w tym zakresie,
- monitorowaniu wartości zabezpieczeń z częstotliwością umożliwiającą posiadanie przez Bank aktualnych danych dotyczących wartości przyjętych prawnych zabezpieczeń transakcji kredytowych,
- wprowadzeniu planów awaryjnych na wypadek wystąpienia sytuacji znacznego obniżenia wartości przyjętych zabezpieczeń wskutek zmian czynników makroekonomicznych.

Do wyceny prawnych zabezpieczeń stosowane było podejście ostrożnościowe, uwzględniające podczas ustanawiania zabezpieczenia długoterminową wartość rynkową oraz możliwą zmienność wartości przyjętego zabezpieczenia w czasie.

Wycena zabezpieczeń opierała się na następujących zasadach:

- w odniesieniu do zabezpieczeń rzeczowych określana była bieżąca wartość rynkowa przy założeniu funkcjonowania dla tych zabezpieczeń rynku umożliwiającego szybkie upłynnienie w przypadku wystąpienia niewypłacalności dłużnika Banku,
- możliwe jest obniżenie wartości zabezpieczenia, jeżeli jego rodzaj, lokalizacja i charakter (np. poziom zużycia, czas eksploatacji) wskazują na niepewność co do możliwości utrzymania wartości rynkowej.

Wartość zabezpieczenia podlegała okresowemu monitorowaniu.

12.3. Główne rodzaje gwarantów i kontrahentów kredytowych instrumentów pochodnych oraz ich wiarygodność kredytowa

W 2012 roku Bank Ochrony Środowiska S.A. nie realizował transakcji w zakresie kredytowych instrumentów pochodnych.

Główni gwaranci, od których Bank otrzymał gwarancję lub poręczenie zabezpieczające spłatę udzielonych transakcji kredytowych, wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 roku, to:

- instytucje samorządowe: wartość gwarancji i poręczeń otrzymanych: 82,3 mln PLN (41,8% ogółu gwarancji i poręczeń zaksięgowanych na dzień 31 grudnia 2012 roku),
- podmioty niefinansowe: wartość gwarancji i poręczeń otrzymanych: 80,9 mln PLN (41,1% ogółu),
- Bank Gospodarstwa Krajowego: wartość gwarancji i poręczeń otrzymanych: 24,3 mln PLN (12,3% ogółu),
- monetarne instytucje finansowe: wartość gwarancji i poręczeń otrzymanych: 8,6 mln PLN (4,4% ogółu),
- pozostali gwaranci: wartość gwarancji i poręczeń otrzymanych: 0,9 mln PLN (0,4% ogółu).

Ogółem wartość otrzymanych gwarancji i poręczeń od wszystkich wymienionych podmiotów na dzień 31 grudnia 2012 roku to 197,0 mln PLN.

12.4. Wartość ekspozycji zabezpieczonej przez uznane zabezpieczenia finansowe, inne uznane zabezpieczenia, gwarancje lub kredytowe instrumenty pochodne, po uwzględnieniu korekt z tytułu zmienności

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. nie stosuje saldowania ekspozycji bilansowych lub pozabilansowych w ramach rachunku adekwatności kapitałowej. W ramach uwzględnianych technik ograniczania ryzyka kredytowego przeważają instrumenty ochrony kredytowej nierzeczywistej.

Poniżej zestawienie prezentujące całkowitą wartość ekspozycji zabezpieczoną przez uznane instrumenty ochrony rzeczywistej i nierzeczywistej, po uwzględnieniu korekt z tytułu zmienności według stanu na dzień 31 grudnia 2012 roku:

Tabela 20: Wartość ekspozycji przed i po zastosowaniu technik ograniczania ryzyka kredytowego (CRM)
w tys. PLN

Klasa aktywów	Ekspozycje przed zastosowaniem metod ograniczania ryzyka kredytowego ⁴	Ekspozycje po uwzględnieniu metod ograniczania ryzyka kredytowego oraz korekt z tytułu zmienności
Rządy i banki centralne	4 160 924	4 182 380
Samorządy terytorialne i władze lokalne	3 375 786	3 431 345
Organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	94 049	92 556
Banki wielostronnego rozwoju	-	-
Organizacje międzynarodowe	-	-
Instytucje – banki	1 778 063	753 863
Przedsiębiorstwa	4 687 889	4 546 797
Detaliczne	4 433 011	4 380 707
Zabezpieczenie na nieruchomościach ⁵	930 911	930 910
Przeterminowane	243 326	239 596
Ekspozycje należące do nadzorczych kategorii wysokiego ryzyka	4 101	4 101
Obligacje zabezpieczone	-	-
Ekspozycje krótkoterminowe wobec banków i przedsiębiorstw	-	-
Z tytułu uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	-	-
Pozostałe	625 909	615 477
Razem	20 333 969	19 177 737

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdanie COREP wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 roku

⁴ Wartość ekspozycji po uwzględnieniu korekt wartości i rezerw

⁵ W klasie aktywów „Zabezpieczone na nieruchomościach” Bank wykazuje wyłącznie ekspozycje efektywnie zabezpieczone, które w rachunku adekwatności kapitałowej prezentowane są z preferencyjną wagą ryzyka